

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ПРАВА
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

*Кафедра міжнародних
відносин і політичного менеджменту*

Терновий Тимофій Вікторович
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

“МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ ”

Спеціальність: 292 “Міжнародні економічні відносини”

Допускається до захисту
Протокол № _____
від _____
завідувач кафедри
міжнародних відносин
і політичного
менеджменту
д.н.держ.упр.,доц.,
Вікторія ЗАГУРСЬКА-АНТОНЮК

(підпис)

Науковий керівник
д.е.н., доц. Власюк Т.О.

(підпис)

Рецензент
д.е.н., доц. Грабчук І.Л.

(підпис)

**Житомир
2024**

Я, Терновий Тимофій Вікторович , цим засвідчую, що представлена до захисту бакалаврська робота виконана на основі власних наукових досліджень. Текст не містить доробку інших дослідників без відповідних посилань на їх праці.

Я попереджений про те, що буду недопущений до захисту, а в разі отримання диплому – буду позбавлений його відповідно до чинного законодавства України.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНИ

- 1.1. Значення та види міжнародної фінансової допомоги
- 1.2. Міжнародні організації як фінансові донори
- 1.3. Нормативно-правове регулювання міжнародного фінансування

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

- 2.1. Основні напрямки міжнародного фінансування до 24 лютого 2022 року
- 2.2. Обсяги та пріоритетні напрямки фінансової допомоги у 2022 році
- 2.3. Характеристика наданої фінансової допомоги у 2023 році

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ВІД СОЮЗНИКІВ УКРАЇНИ У 2024 РОЦІ

- 3.1. Оцінка впливу економічних та політичних змін на обсяг фінансової допомоги у 2024 році
- 3.2. Альтернативні інструменти підтримки фінансової стійкості України

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення країни-агресора – російської федерації в Україну внесло зміни в усі сфери функціонування держави. Загублені життя, зруйновані цілі міста.

Станом на лютий 2024 року, завдано збитків інфраструктурі майже на 155 мільярдів доларів, в тому числі через підлив Каховської ГЕС 06 червня 2023 року.

За даними Київської школи економіки (KSE): внаслідок бойових дій та регулярних обстрілів щодня збільшується кількість пошкоджених та зруйнованих житлових будинків: станом на січень 2024 року таких понад 250 тисяч будівель. З них – 222 тисяч приватних будинків, понад 27 тисяч – багатоквартирних та 526 гуртожитків. Прямі збитки від руйнувань цих об'єктів оцінюються у \$58,9 млрд [1].

За останніми даними зруйновано або пошкоджено 78 малих, середніх та великих приватних підприємств, а також 348 держпідприємств.

Через бойові дії продовжує зростати сума прямих збитків від зруйнованої інфраструктури енергетичної галузі – до \$9 млрд, агропромислового комплексу – \$8,7 млрд. Крім того, станом на початок 2024 року зросли збитки сфер ЖКГ – \$4,5 млрд та охорони здоров'я – ще на \$1,4 млрд до \$3,1 млрд [1].

Сума збитків завдана в цілому становить пряму загрозу економіці України.

Як відомо, основним джерелом формування державного бюджету є податки, найбільша кількість яких надходила від суб'єктів господарювання, які наразі умисно частково чи повністю знищені росією або перебувають на тимчасово окупованій території.

Достеменно не відома кількість осіб, які виїхали за межі України. Цифри коливаються у межах від 2,5 до 8 млн осіб за різними джерелами. З них певний відсоток – це працездатні українці, які працювали на роботодавця чи були

самозайнятими особами, в будь-якому випадку, щомісячно наповнювали місцеві та державний бюджети, сплачуючи податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та ін.

Важко оцінити ситуацію, в якій би опинилася Україна без отримання міжнародної фінансової допомоги.

За інформацією Мінреінтеграції з посиланням на дані Кільського інституту світової економіки, від початку повномасштабного вторгнення, тобто від 24 лютого 2022 року, Україна загалом отримала міжнародної допомоги на суму в майже 170 млрд євро [2].

Це загальна сума, яка містить як, власне, суто військову підтримку (40% від загального обсягу), так і фінансову допомогу, яка становить половину обсягу фінансування. Решта – близько 10% – це гуманітарна складова [2].

Безповоротні трансферти, кредити, матеріальна допомога не лише від країн, міжнародних та регіональних інституцій, а й від жителів України та інших країн – не лише допомогли зупинити ворога у подальшому просуванні по території суверенної держави, а й зберегло життя мільйонів українців.

Обґрунтування актуальності теми та мотивація вибору. Актуальність обраної теми беззаперечна, адже наразі міжнародна фінансова допомога – це головний інструмент для стабілізації та регулювання економіки України у надскладних умовах введеного воєнного стану та у реалізації реформ, які висувуються країнами-партнерами, міжнародними та регіональними організаціями.

Вибір даної теми обумовлений можливістю, на основі опрацьованих наукових та економічних матеріалів, окреслити значення наданої міжнародної фінансової допомоги для соціально-економічного потенціалу України.

Мета – всебічно дослідити процедури виділення, надходження та використання Україною фінансової допомоги та спрогнозувати, в силу наявності геополітичних чинників, перспективи на майбутнє.

Завданнями дипломної роботи є: опрацювання наявних досліджень науковців та практикуючих фахівців у визначеній сфері задля визначення ролі міжнародної фінансової допомоги для України.

Об'єкт дослідження – теоретичні та нормативні аспекти міжнародної фінансової допомоги, обсяги та форми надання коштів фінансовими донорами у періоди до та після повномасштабного вторгнення, прогнози на 2024, а також альтернативні інструменти для підтримання економіки держави.

Предмет дослідження – аналіз фактично отриманої міжнародної фінансової допомоги Україною від конкретних країн-партнерів, міжнародних та регіональних організацій, зокрема після 24.02.2022.

Актуальність теми підтверджується, серед іншого, кількістю проведених наукових досліджень.

Автори Науменко В. та Ріппа М. акцентували власні дослідження на країнах та організаціях, які допомагають Україні з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, шляхах їх спонсорування, частках кожної країни у загальній сумі допомоги, а також на їх позитивних наслідках.

Важливе значення має й праця Курносенко Л., що присвячена впливу війни на економіку України, а також проблемам фінансової допомоги нашій державі. Авторка виокремлює роль фінансових організацій, що у перші місяці війни підтримали нашу країну, зокрема, Міжнародного валютного фонду і Світового банку [3].

З економічним спадом, який розпочався з початком повномасштабного вторгнення, економічною нестійкістю, наша держава впоралася саме завдяки фінансовій допомозі. Аналізуючи порядок надання допомоги іншими країнами, організаціями, робимо висновки, що є декілька цілей: підтримка України в умовах оборони та контрнаступу, як країни-учасниці цивілізованої міжнародної спільноти; гуманітарна, в протилежній ситуації кількість українських біженців в декілька разів збільшилася, від наявної; самозахист, припускаємо, де б наразі перебували війська країни-агресора без єдності українців та належної фінансової допомоги.

Загалом міжнародна фінансова допомога забезпечила гуманітарні та військові потреби, реанімувала економіку України.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ

1.1. Значення та види міжнародної фінансової допомоги

У понятійному апараті міжнародних фінансів наводиться наступна дефініція: фінансова допомога – це певна сума коштів, надана на безповоротній або поворотній основі.

Філіпенко А., Буднік В. та Бутенко О. визначають, що міжнародна офіційна допомога розвитку – це надання капіталу в грошовій чи товарній формі суб'єктами однієї країни у власність суб'єктам іншої країни на умовах повернення (кредит) або неповернення (грант) [4].

Резюмуємо, що міжнародна фінансова допомога – це фінансовий інструмент, який країни, що розвиваються, отримують для стимулювання свого зростання та економічного добробуту.

У випадку з Україною, мета надання фінансової допомоги дещо змінилася, адже на перший план постало питання обороноздатності та захисту, утримання на прийнятному рівні економічної ситуації, на другорядних – паралельна реалізація реформ, зокрема: судової, органів антикорупційної сфери тощо.

Науковою класифікацією фінансової допомоги займалися різні вчені, наприклад, Кожухова Т. на підставі досліджень Ахмеда А., Дойчера Е. та Файсона С. запропонувала окреслити такі основні види [5]:

- міждержавна чи двостороння допомога направлена на розвиток (суб'єктом є країни або їх уповноважені представники, а країна-донор визначає умови допомоги, наприклад, щодо здійснення країною-реципієнтом відповідних економічних реформ чи перетворень);
- багатостороння (в даному випадку, донори – міжнародні організації, метою яких є досягнення глобального економічного та соціального розвитку);

- колективна (донорами виступають об'єднання урядів певної країни для власної вигоди. Наприклад, головним колективним донором нашої країни можна назвати Європейський Союз).

Існує інша класифікація видів міжнародної фінансової допомоги.

29 листопада 2013 року до Верховної Ради України було внесено законопроект «Про міжнародну технічну допомогу», де було передбачено, що [6]:

- зовнішня допомога – допомога, що надається у вигляді міжнародної технічної допомоги, офіційної допомоги розвитку та прямої бюджетної підтримки відповідно до міжнародних договорів України з метою соціально-економічного розвитку, благодійної та гуманітарної допомоги;

- міжнародна технічна допомога – вид зовнішньої допомоги, що відповідно до міжнародних договорів України надається на безоплатній та безповоротній основі донорами з метою підтримки економічного і соціального розвитку України та Україною з метою підтримки соціально-економічного розвитку інших держав;

- грант – вид міжнародної технічної допомоги, що відповідно до міжнародних договорів України надається донором або виконавцем реципієнту у вигляді фінансових та інших ресурсів на безоплатній та безповоротній основі для реалізації проекту (програми) міжнародної технічної допомоги або його частини;

- пряма бюджетна підтримка – вид зовнішньої допомоги, що відповідно до міжнародних договорів України надається у вигляді фінансових ресурсів на безоплатній та безповоротній основі для поповнення Державного бюджету України з метою підтримки системних реформ в одному секторі економіки (бюджетна підтримка сектору) або декількох секторах економіки (загальна бюджетна підтримка).

Загалом, станом на 2022 рік, іноземна допомога забезпечила покриття більше 55% додаткових фінансових потреб бюджету, включаючи дефіцит та

погашення боргів. Це є значним внеском, оскільки цей обсяг не вдалося зібрати з податків та мит [7].

З практичної сторони, допомога отримана Україною умовно ділиться на три види: фінансова, військова та гуманітарна, тобто залежно від предмету та сфери використання.

Усі зазначені види допомоги, фінансові донори надавали нашій державі сукупно, адже події 2022 року вимагали від міжнародної спільноти рішучих дій. Обставини вплинули на характер допомоги, оскільки до 2014 року в абсолюті – це були кредити, наразі спостерігається наступна тенденція: надання безповоротних грантів та пільгових кредитів на лояльних умовах.

1.2. Міжнародні організації як фінансові донори

До повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, до числа спеціалізованих міжнародних кредитно-фінансових організацій, що здійснювали співробітництво з Україною, належали: Міжнародний валютний фонд; Група Світового банку; Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародна фінансова корпорація; Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій; Міжнародний валютний фонд; Європейський центральний банк; Європейський інвестиційний банк; Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю; Європейський банк реконструкції і розвитку; Організація Чорноморського економічного співробітництва; Чорноморський банк торгівлі та розвитку; Внутрішньо європейська організація податкових адміністрацій; Кредитна установа для відбудови; Північна екологічна фінансова корпорація; Німецька кредитна установа по відновленню.

Охарактеризуємо кредитно-фінансові організації, які найчастіше співпрацюють з Україною.

Міжнародний Валютний Фонд (International Monetary Fund) – це міжнародна фінансова організація, яка була заснована в 1944 році. До її складу входять 190 країн [8].

Фонд має статус спеціалізованої установи ООН і його метою є регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті [8].

Цілі МВФ закріплені у статті 1 Статей Угод. Вони полягають в [8]:

- сприянні розвитку міжнародного співробітництва у валютно-фінансовій сфері в рамках постійної установи, що забезпечує механізм для консультацій і сумісної роботи над міжнародними валютно-фінансовими проблемами;

- сприянні процесу розширення і збалансованого зростання міжнародної торгівлі і за рахунок цього домагатися досягнення і підтримки високого рівня зайнятості та реальних доходів, а також розвитку виробничих ресурсів усіх держав-членів, розглядаючи ці дії як першочергові завдання економічної політики;

- сприянні стабільності валют, підтримувати упорядкований валютний режим серед держав-членів і уникати використання девальвації валют з метою отримання переваг у конкуренції;

- наданні допомоги щодо створення багатосторонньої системи розрахунків за поточними операціями між державами-членами, а також в усуненні валютних обмежень, що перешкоджають зростанню світової торгівлі;

- створенні в країнах-членах стану впевненості за рахунок тимчасового надання їм загальних ресурсів Фонду при дотриманні адекватних гарантій, забезпечуючи тим самим можливість виправлення диспропорцій у їхніх платіжних балансах без використання заходів, які можуть завдати шкоди добробуту на національному або міжнародному рівні;

- скороченні тривалості порушень рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав-членів, а також зменшенні масштабів цих порушень.

Україна стала членом МВФ відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної

асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 р. [9].

Україна з 1994 р. активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ [9].

За 31 рік співпраці з МВФ було започатковано 16 програм економічного розвитку та підтримки впровадження реформ в Україні загальним обсягом 53,9 млрд дол. США. Кошти, отримані від МВФ у рамках відповідних програм направлялись як на покриття дефіциту державного бюджету, так і на покриття золотовалютних резервів Національного банку України [9].

Кредитні ресурси МВФ є одними з «найдешевших» порівняно з умовами надання позик іншими кредиторами. Більш того, програми МВФ надавали можливість Україні забезпечити посилення фінансової та фінансової стабільності, поступово запроваджувати структурні реформи та спрямувати Україну шляхом стабільного та збалансованого зростання.

З початку повномасштабної військової агресії росії завдяки підтримці МВФ Україні вдалось забезпечити фінансову та макроекономічну стабільність. Допомога надавалась у рамках різних інструментів (Інструмент швидкого фінансування (Rapid Financing Instrument – RFI) та Механізм розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF)), а також на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через спеціально створений Адміністративний рахунок МВФ [9].

31 березня 2023 року Рада виконавчих директорів МВФ схвалила нову Програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) у розмірі 11,6 млрд СПЗ (близько 15,6 млрд дол. США). Програма EFF є частиною пакету підтримки України загальною вартістю у 115 млрд дол. США. Програма EFF розрахована на 4 роки (48 місяців) і передбачає 11 переглядів (у т.ч. 2 перегляди у 2023 році – 15 червня та 13 жовтня) [9].

Програма України в рамках EFF націлена на підтримку політики, спрямованої на збереження фінансової, цінової та фінансової стабільності, а

також на підтримку економічного відновлення з одночасним покращенням управління та зміцненням інституції для сприяння довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та шляху України до вступу в ЄС.

Група Світового банку (World Bank Group) складається з п'яти організацій (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, МБРР (IBRD); Міжнародна асоціація розвитку, МАР (IDA); Міжнародна фінансова корпорація, МФК (IFC); Багатостороння агенція з гарантій інвестицій, БАГІ (MIGA); Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів, МЦУІС (ICSID)). Метою діяльності цих установ є надання фінансової і технічної допомоги країнам, що розвиваються [9].

Кожна з 189 країн-членів Світового банку володіє певною кількістю його акцій. Кількість голосів, які мають країни-учасниці, залежить від їхньої частки в статутному капіталі Банку, яка, у свою чергу, значною мірою визначається часткою цих країн в світовій економіці. Акціонери формують Раду директорів, яка є вищим органом, що приймає рішення і визначає політику Банку [9].

Україна приєдналась до Світового банку у 1992 році. Представництво Світового банку в Україні було відкрито в 1993 році.

Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України. За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 72 позики загальним обсягом більш ніж 15,4 млрд дол. США та 2,2 млрд євро, з яких отримано 14,2 млрд. дол. США та 2,2 млрд євро [9].

Організації, що об'єднані у групу СБ переслідують спільні цілі, які можна об'єднати у такі блоки [9]:

- стабілізація міжнародних фінансів і світової економіки;
- міждержавне валютне і кредитно-фінансове регулювання;
- розробка та координація стратегії і тактики світової валютної і кредитно-фінансової політики.

З 24 лютого 2022 року Світовий банк мобілізував на підтримку України фінансові ресурси у розмірі 34 млрд дол. США. Понад 22 млрд дол. США з цієї суми вже надано Україні [9].

Фінансові ресурси, отримані від Світового банку та створених трастових фондів, використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку України.

З метою підтримки України на шляху впровадження структурних реформ в економіці Світовим банком надано Гарантію на підтримку державної політики у сфері економічного зростання та фінансово стійких послуг.

Наразі здійснюються заходи з імплементації нових спільних системних проектів, які будуть впроваджуватись у процесі відбудови України, зокрема для реконструкції транспортної інфраструктури “RELINK”, електроенергетичного сектору “Re-Power”, підтримки системи охорони здоров'я “Heal Ukraine”, відновлення зруйнованого житла громадян внаслідок бойових дій “HOPE”, а також інших проектів, що наразі знаходяться на етапі підготовки [9].

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD) – міжнародна фінансова організація, діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. Банк заснований у 1990 році відповідно до Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. Штаб-квартира ЄБРР знаходиться в Лондоні. На сьогодні акціонерами ЄБРР є 71 країна, а також Європейський Союз та Європейський інвестиційний банк. Структура керівних органів ЄБРР включає президента, раду керуючих та виконавчий орган – раду директорів. Україна є членом ЄБРР з 13 серпня 1992 року. Постійне представництво ЄБРР в Києві функціонує з 1993 року [9].

ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Банк надає виключно цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби

розвитку економіки (окрім оборонної та тютюнової промисловості, а також проектів грального бізнесу). Крім цільових кредитів ЄБРР здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації системи розподілу продовольства). Спеціальних коштів для надання технічної допомоги ЄБРР не має, а залучає інші ресурси, в тому числі зі створених у країнах ЄС спеціальних фондів [9].

У листопаді 2020 року Рада директорів ЄБРР ухвалила рішення про створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля. Призначення нового фонду – подолання викликів, які ще залишаються в Чорнобильській зоні, та забезпечення належного використання результатів, досягнутих у рамках роботи Чорнобильського фонду «Укриття» (новий безпечний конфайнмент) та Рахунку ядерної безпеки (сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких радіоактивних відходів) [9].

ЄБРР є одним з найбільших інституційних кредиторів в Україні. Станом на кінець березня 2023 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 18,1 млрд євро в рамках 529 проектів. Частка приватного сектору в українському портфоліо складає 39% [9].

У березні 2022 року ЄБРР оголосив початковий «пакет стійкості» у розмірі 2 млрд євро, що передбачає фінансування заходів для допомоги громадянам, компаніям і країнам, які зазнали впливу війни РФ проти України. Підтримка для українських компаній передбачена, зокрема, у формі відстрочених кредитів, підтримки ліквідності та торговельного фінансування. За можливості компаніям також буде надаватися допомога у релокації з метою продовження діяльності. Кошти для країн-сусідів України передбачені для допомоги у зв'язку з приїздом біженців, пом'якшення наслідків війни та санкцій для їхнього енергетичного сектору, підтримання ліквідності для малого та середнього бізнесу [10].

Після повномасштабного вторгнення росії, змінилися основні партнери у кредитно-фінансовому співробітництві, у зв'язку з чим найбільша за обсягом фінансова допомога почала надходила від конкретних країн.

Суверенна держава є основним суб'єктом міжнародного права, що функціонує в області міжнародних публічних фінансів. Це країна, яка наділяється правом та обов'язками щодо здійснення економічної діяльності у міжнародному просторі. Правосуб'єктність держави згідно з нормами міжнародного права включає правоздатність, тобто здатність мати права й обов'язки, а також дієздатність, тобто здатність незалежно від інших суб'єктів здійснювати права та обов'язки. Міжнародна правоздатність та дієздатність держави є нероздільними, проте в історії міжнародних відносин траплялися випадки, коли держава, зберігаючи статус суб'єкта міжнародного права, була повністю або частково недієздатною [9].

Права та обов'язки різних держав є однаково незалежними від їх розмірів, економічної й воєнної могутності та інших відмінностей. Вони обумовлені природою держави і характером міжнародного співтовариства на певний історичний період розвитку. Основні права держав пов'язані з їхнім суверенітетом, що істотно відрізняє останніх від інших суб'єктів міжнародного публічного чи приватного права. Права держав відповідно обмежені правами інших держав і мають регулюватися нормами міжнародного права [9].

За допомогою міжнародних фінансових активів здійснюється передача фінансових ресурсів від тих країн і їх суб'єктів, які мають надлишок коштів, до тих країн і їх резидентів, які потребують в інвестиціях. Міжнародний фінансовий ринок є регулюючою підсистемою міжнародних фінансів, через механізм функціонування якої здійснюється перерозподіл тимчасово вільного капіталу [9].

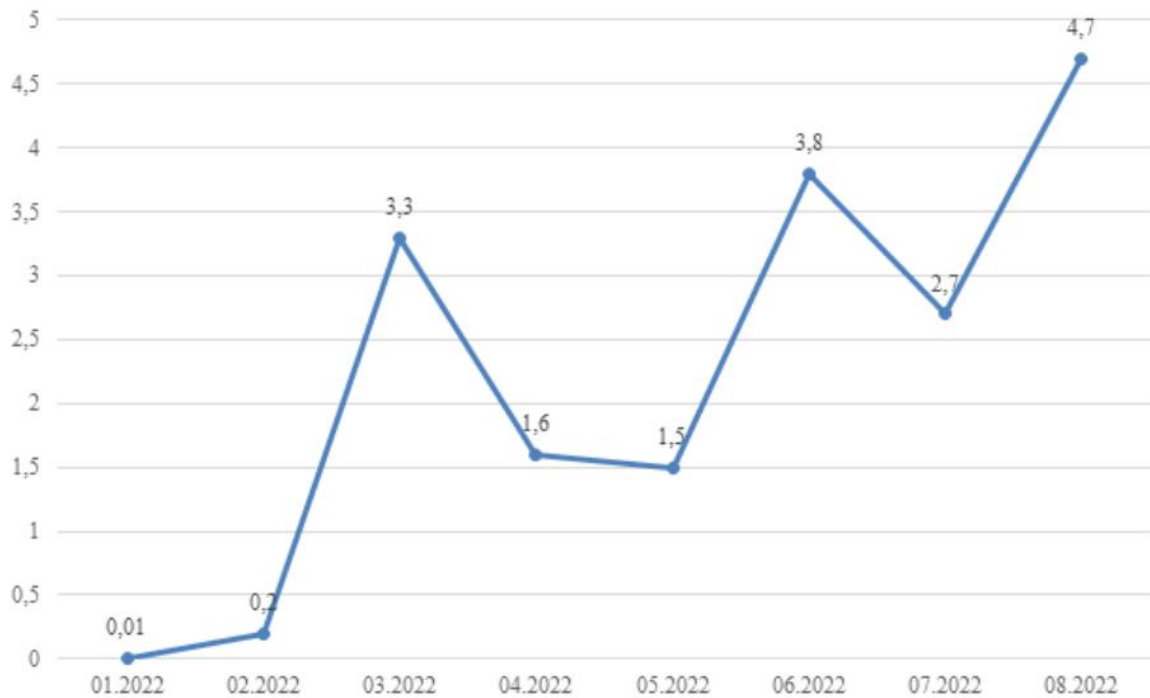


Рис. 1.1 Обсяг іноземного фінансування за 2022 рік [3]

Як це видно з рис. 1.1, прослідковується позитивна динаміка обсягу іноземного фінансування за 2022 рік (у розрізі місяців).

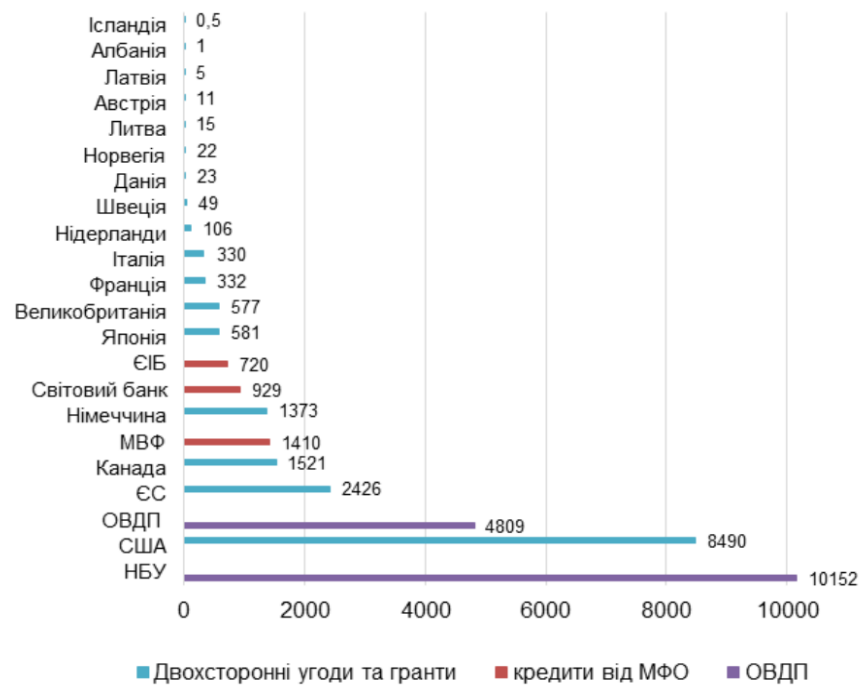


Рис. 1.2 Фінансові донори [3]

На основі даних наведених у рис.1.2, резюмуємо, що найбільше Україна отримала допомоги на початок повномасштабного вторгнення від наступних країн: США, Канада, Німеччина, Японія та Великобританія.

У загальному, з початку повномасштабної війни близько 40 країн світу надали Україні військову, гуманітарну та фінансову підтримку на суму майже 185 млрд доларів (165 млрд євро) [11].

США, як світовий лідер економічного розвитку, неодноразово допомагали Україні як військово, так і фінансово й гуманітарно.

Так, за даними від 16 вересня 2022 року, список наданої допомоги від імені США Україні, загалом, складається з 11 позицій, серед яких різного виду озброєння, транспорт, оборонні системи, авіатехніка, амуніція для військовослужбовців, морський транспорт, медичне приладдя тощо. Загалом за каденції Байдена на потреби безпеки України США вже витратили 15,8 млрд дол, йдеться у повідомленні Держдепу. Із них – 15,1 млрд після російського вторгнення 24 лютого 2022 року [12].

На другому місці за обсягом допомоги знаходиться Німеччина – 19,58 млрд доларів. Це 0,27% ВВП країни [11].

Велика Британія надала Україні двосторонню допомогу на 11,67 млрд доларів – це 0,37% ВВП [11].

Щодо інших європейських країн, які активно допомагають Україні: Франція надала Україні допомоги на 8,11 млрд доларів (0,05% ВВП), Італія – 6,28 млрд (0,07%), Нідерланди – 7,24 млрд доларів (0,44%), Іспанія – 5,21 млрд доларів (0,06% ВВП) [11].

Канада виділила Україні 5,73 млрд доларів військової, гуманітарної та фінансової підтримки – це 0,29% ВВП країни [11].

Усього 0,01% ВВП на допомогу Україні витратили Нова Зеландія, Туреччина, Тайвань, Кіпр та Мальта [11].

Детально про обсяги наданої допомоги організаціями та країнами розглянемо у розділі II бакалаврської роботи.

Крім того, надзвичайно важливими для України є санкції проти росії з боку інших країн: одна за одною держави-союзники відмовляються від торгівлі з росією, припиняють партнерські та інші зв'язки, виказуючи солідарність з українцями.

Також багато держав зголосилися відновити зруйновані регіони та пам'ятки України після війни – така підтримка країн-союзників надзвичайно цінна для українців. Серед цих країн можна відзначити такі:

- Німеччина, що погодиласть відновити Чернігівську область;
- Італія та Польща – Донецьку;
- Австрія – Запорізьку;
- Туреччина та США – Харківську;
- Норвегія – Кіровоградську;
- Чехія, Швеція та Фінляндія – Луганську;
- Нідерланди зі Швецією – Херсонську та інші [13].

1.3. Нормативно-правове регулювання міжнародного фінансування

Висвітливо дане питання у двох аспектах. Перший – наведемо порядок виділення фінансів деякими країнами, другий – проаналізуємо українське законодавство на предмет регулювання отримання та використання допомоги.

За аналізом 2022 та 2023 років, США залишаються у лідерах по наданню фінансової допомоги Україні. Однак, на початку 2024 року виникли складності з ухваленням чергового закону.

Палата представників підтримала законопроект про асигнування на потреби оборони (NDAA) на 2024 фінансовий рік. За результатами голосування за скороченою процедурою, яка вимагає $\frac{2}{3}$ голосів для прийняття рішення, Палата підтримала узгоджений текст проекту Закону про асигнування на потреби оборони у 2024 фінансовому році (National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024, NDAA) [14].

Щодо України законопроект містить такі основні положення [14]:

- статтею 721 розширено повноваження Міністра оборони США щодо започаткування спільної з Україною програми щодо підготовки спеціалістів по лікуванню травм кінцівок, по ампутаціях, ПТС, травмам мозку тощо;
- статтею 1241 на програму Ukraine Security Assistance Initiative асигнується \$300 млн. на 2024 ф.р. та \$300 млн. на 2025 ф.р., дія цих положень продовжується до 31 грудня 2026 року;
- статтею 1243 встановлюється вимога до Міністра оборони США подавати кожних 90 днів звіт щодо військової допомоги Україні з боку держав-союзників та партнерів, надану починаючи з 1 січня 2022 року;
- статтею 1244 продовжується дія заборони на використання будь-яких коштів на дії, які б могли призвести до визнання суверенітету росії над окупованими регіонами України;
- статтею 1245 встановлюється вимога до Міністра оборони США провести незалежне оцінювання інформаційних операцій, проведених США, Україною, росією та країнами НАТО напередодні широкомасштабного вторгнення 24.02.2022 та після нього, а також надати висновки та пропозиції щодо покращення інформаційних операцій США;
- статтею 1247 встановлюється вимога до Ради національної безпеки США виробити стратегію щодо чорноморського регіону, зокрема, розробити план координації та синхронізації безпекової допомоги Україні, Болгарії, Румунії, Молдові та Грузії;
- статтею 1250В Генеральному інспектору Міністерства оборони США, який призначений діяти у якості Генерального інспектора Операції Атлантична рішучість, доручається кожні 90 днів оприлюднювати неконфіденційну інформацію щодо використання коштів, асигнованих на допомогу Україні, проводити з цього питання брифінги у Конгресі на вимогу; публікувати щоквартальні звіти щодо використання коштів на безпекову, економічну та гуманітарну допомогу Україні та іншим країнам, що постраждали від широкомасштабного вторгнення; такі звіти повинні містити інформацію щодо

втрат, зловживань та шахрайства з використанням коштів; посада перейменовується на Спеціальний Генеральний Інспектор Операції Атлантична рішучість.

Станом на березень 2024 року Палата представників США ще не прогосувала за законопроект, який включає фінансування для України, Ізраїлю та Тайваню на суму 95,3 мільярда доларів [15].

Важливим кроком у співпраці з Канадою стало підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Канадою (опублікована на сайті Президента України 24.02.2024) [16], якою спільно вирішено заснувати Канадсько-українське стратегічне безпекове партнерство (КУСБП), яке визначає сфери для посилення двосторонньої взаємодії та співпраці в різних галузях, включно з обороною, стабільністю та стійкістю, як визначено в цій Угоді [16].

Згідно до угоди (Частина 1. Цілі) передбачається надання Канадою Україні макроекономічної та військової підтримки на суму \$3,02 млрд.

Крім того, пунктом Н угоди визначено, що Учасники визнають значну економічну допомогу, яку Канада надала Україні з лютого 2022 року, включно з кредитною допомогою, що надається як на двосторонній основі, так і через рахунок для України, яким керує підтримуваний Канадою Міжнародний валютний фонд (МВФ); випуск суверенних облігацій України як інноваційного інструмента фінансування, який дозволив канадцям продемонструвати свою підтримку України; грантова допомога, надана через трастовий фонд Світового банку з допомоги Україні, відновлення, відбудови та реформ; комплексні пільги на імпорт з України до червня 2024 року; призупинення стягнення боргових зобов'язань України до 2027 року; надання кредитної гарантії для сприяння отриманню кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку для підтримки критично важливих закупівель газу для українських домогосподарств і підприємств до зими; а також надання гарантій фінансування спільно з іншими членами G7 для реалізації програми України з МВФ до 2023 року [16].

Вважаємо, що приклад укладення угод з конкретними фінансовими донорами є позитивним, адже наразі Україна потребує оперативної та вчасної фінансової підтримки, адже від цього залежить функціонування держави в цілому.

З лютого 2022 року Японія надала Україні через проєкти Світового банку та Японське агентство міжнародного співробітництва 4,6 мільярда доларів [17].

Кошти від Японії на бюджетну підтримку були залучені через п'ять проєктів Світового банку, а також через Японське агентство міжнародного співробітництва.

19 лютого 2024 року, у Токіо розпочалась конференція з економічного розвитку та відбудови, організована урядами Японії та України.

Сторони в рамках конференції підписали 56 документів – меморандумів, міжурядових угод та домовленостей між бізнесами та місцевою владою [17].

Наразі, Україна має ряд домовленостей щодо фінансової підтримки з іншими країнами двостороннього характеру, що є дієвим механізмом у оперативному виділенні коштів та їх освоєнні за цільовим призначенням.

03 червня 1992 року був прийнятий Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій» [18], який став правовою основою відносин України не тільки з МВФ, але й із організаціями Групи Світового банку [19].

Співпраця України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку розпочалася з моменту набуття в 1992 році членства України в цій організації та регулюється Статутом МБРР [20] і такими нормативно-правовими актами: 1) Загальні умови, які поширюються на Кредитні та Гарантійні угоди для моновалютних кредитів 1995 року [21]; 2) Посібник із закупівлі за позиками МБРР і кредитами МАР 1995 року [22]; 3) Загальні умови, які поширюються на Угоди про позики та гарантії для позик з фіксованим спредом 1999 року; 4) Принципи управління кредитними ризиками 2000 року [23]; 5) Посібник з

відбору та наймання консультантів позичальниками Світового банку 2004 року; 6) Загальні умови надання позик 2005 року; 7) Посібник Світового банку з надання коштів для реалізації проектів 2006 року тощо [19].

12 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України схвалив проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо звітування в рамках залучення міжнародної допомоги» [24].

Підзвітність та прозорість використання коштів є головним пріоритетом Уряду України. Схвалений законопроект Мінфін ініціював та розробив для забезпечення звітування підприємствами про використання коштів фінансової допомоги, отриманої від міжнародних фінансових інституцій з метою підтримки процесу відновлення та реконструкції в Україні.

Законопроект буде надіслано до Верховної Ради для розгляду і прийняття, що забезпечить посилення прозорості залучення міжнародної фінансової допомоги, її використання, а також сприятиме збереженню довіри міжнародних партнерів до України.

Запропонованими змінами передбачено таке [24]:

- юридичні особи, які прямо або опосередковано мають у розпорядженні, отримують та використовують кошти міжнародної допомоги, подають фінансову звітність, аудиторські звіти та будь-які інші документи Мінфіну через автоматизовану інформаційну систему, яку передбачено створити у Мінфіні згідно з положеннями цього законопроекту;

- критерії до суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право надавати аудиторські послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності юридичних осіб та виконувати інші обов'язкові завдання з перевірки використання цих коштів, встановлює Мінфін;

- суб'єкти аудиторської діяльності, які згідно із законодавством мають право надавати юридичним особам аудиторські послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності та/або з виконання інших обов'язкових завдань з перевірки використання цих коштів, подають до Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю інформацію про надання таких послуг.

Зазначені зміни не поширюються на міжнародну допомогу, що надається у вигляді міжнародної технічної та гуманітарної допомоги.

Керівництво держави та Мінфін досягли низки домовленостей з міжнародними партнерами про надання фінансової допомоги Україні від міжнародних фінансових організацій, донорських установ та держав-партнерів. Отримання такої допомоги потребує належного обліку, звітування та аудиту її використання [24].

На сьогодні юридичних осіб (окрім наділених бюджетними повноваженнями згідно із законодавством) під час воєнного стану звільнено від обов'язку подавати фінансову звітність, забезпечувати проведення аудиторської перевірки фінансової звітності та, відповідно, оприлюднювати фінансову звітність разом з аудиторським звітом. Окрім цього, під час дії воєнного стану і протягом шести місяців після нього суб'єкти аудиторської діяльності можуть не надавати згоди на проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг [24].

Це містить ризики погіршення системи звітування юридичними особами та незабезпечення контролю якості аудиторських послуг згідно з вимогами міжнародних стандартів аудиту.

Саме для усунення таких ризиків Мінфін розробив законопроект, покликаний забезпечити прозоре звітування підприємствами у межах залучення міжнародної допомоги.

Зауважуємо, що існує ряд інших нормативних актів, які регулюють порядок надання міжнародної технічної допомоги, а саме: угоди між Урядом України та ЄС, рамкові угоди з країнами-партнерами з розвитку, Постанова Кабінету Міністрів України № 153 від «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», рамкові угоди з міжнародними організаціями - партнерами з розвитку [25].

Міжнародна технічна допомога – це допомога у придбанні знання та навичок у відповідних сферах діяльності, зазвичай в галузі економіки та управління. Вона може залучатись у вигляді будь-якого майна, необхідного для

забезпечення виконання завдань проєктів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні, робіт і послуг, прав інтелектуальної власності, фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті, інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [26].

Закон України «Про гуманітарну допомогу» в ред. від 23.01.2024 визначає правові, організаційні, соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги та сприяє гласності і прозорості цього процесу [27].

Згідно до закону донорами гуманітарної допомоги є юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства України або іноземної держави, та фізичні особи, що перебувають в Україні або за її межами, які добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за її межами [27].

В свою чергу, гуманітарна допомога являє вид безвідплатної допомоги засобами для життя, що безкоштовно поширюються серед населення районів, охоплених гуманітарною катастрофою або тих, що перебувають на її межі.

На початку вторгнення росії на території АР Крим, Донецької та Луганської областей, Уряд України, за підтримки експертного товариства і вчених, підготував «План відбудови економіки України на 2014–2016 роки», який включав пріоритети економічної стабілізації та відновлення розвитку, а також оцінку фінансових потреб України для проведення постконфліктної реконструкції [27].

Даний план мав стати основою для залучення зовнішньої фінансової допомоги.

Проводячи історичні паралелі, згадаємо аналог названого плану дій – Програму відновлення європейської економіки, яка реалізувалася 16 європейськими країнами в рамках «плану Маршалла» (1948–1951 рр.) – допомогу США для післявоєнної відбудови економіки Європи. Загальна сума асигнувань, за «планом Маршалла», з квітня 1948 р. по грудень 1951 р. склала майже 13 млрд. дол. (близько 130 млрд. дол. у цінах 2013 р.), причому основна

частина припадала на Великобританію (2,8 млрд. дол. у цінах 1948–1951 рр.), Францію (2,5 млрд. дол.), Італію (1,3 млрд. дол.), Західну Німеччину (1,3 млрд. дол.), Нідерланди (1 млрд. дол.) [28].

В умовах зруйнованої виробничої бази післявоєнної Європи, а також виснаженості валютних резервів доларові надходження, за «планом Маршалла», використовувалися переважно для здійснення імпорتنих закупівель, головним чином, із США [28].

«План Маршалла» для Західної Європи став у новітній історії прикладом найуспішнішої зовнішньої підтримки розвитку економіки і соціальної сфери країн, постраждалих від воєнних дій. За час реалізації «плану Маршалла» ВВП європейських країн учасниць збільшився на 15–25%. Завдяки йому в Західній Європі було встановлено фінансову стабільність, істотно збільшено обсяги зовнішньої торгівлі, а також відновлено сільськогосподарське і промислове виробництво [28].

Отже, міжнародна фінансова допомога на даному етапі для України має надважливе значення для стабілізації економічної ситуації, зокрема: покриття витрат на оборонну сферу держави, яка є пріоритетна.

Окрім цього, коштами, які надійшли у рамках фінансової допомоги від міжнародних та регіональних організацій, окремих країн забезпечуються виплати соціальних потреб держави: пенсій, різних видів соціальних допомог, заробітної плати працівникам бюджетних установ, органам державної влади та ін. Це важливо, адже в протилежному випадку, за відсутності обов'язкових виплат населенню економіка зазнала б дестабілізації, суттєво впав ВВП, результат – економічний колапс.

Позитивною рисою, у вирі подій, що відбуваються в Україні, є вид міжнародної фінансової допомоги, який змінився з поворотних, відсоткових кредитів на безповоротні транші. Як відомо, зовнішній борг України зростає, і безумовно, отримання усіх видів фінансової допомоги, у воєнний стан, у вигляді поворотних коштів з відсотками за використання стало б непідйомною сумою для бюджету України загалом.

Міжнародна спільнота підтримує Україну, створюючи відповідні програми, гранти, укладаючи багато- та двосторонні договори, надаючи гарантії.

Наразі, уповноваженими особами держави ведеться динамічна дипломатична робота, на міжнародних зустрічах, конференціях, самітах, питання війни в Україні виноситься на перший план, що є трампліном для конкретних напрацювань щодо виділення коштів під чіткі статті видатків або домовленостей щодо передачі потрібних, наприклад, засобів оборони, надання гуманітарної допомоги.

Зауважуємо, що найбільш активно фінансова допомога надходила від окремих країн: США, Канади, Німеччини, Японії та Великобританії. Безумовно, ЄС, МФВ, ЄБРР є лідерами серед інституцій по фінансовій підтримці України.

За ініціативи певних країн, ведеться співпраця щодо інших видів допомоги України.

До прикладу, Італія, Польща, Норвегія та ряд інших країн обрали області України, які погодилися відбудовувати, припускаємо, що це є перші кроки на шляху прийняття реального плану дій для відбудови нашої держави.

Дана ініціатива набирає обертів, все більше країн пропонують відбудовувати визначені регіони. На нашу думку, для стабілізації економічної та соціальних ситуацій областей, які зазнали руйнувань внаслідок злочинних дій росії – це дієвий інструмент, раціональне використання якого допоможе відбудувати, насамперед, життєво критичні об'єкти для населення: енергетичну інфраструктуру, лікарні, школи, житлові будинки тощо.

Аналізуючи інформацію у ЗМІ, резюмуємо, що інтерес взяти шефство виявили понад 30 країн. Цікаво, що Греція пропонує, після закінчення воєнних дій, відновити Маріуполь, тому що саме у цьому місті мешкала велика етнічна грецька громада.

Представники Житомира та Житомирської області ведуть активну співпрацю з країнами Балтії, тому саме Естонія, Латвія та Литва відновлюватимуть нашу Житомирську область. Наразі, на півночі

Житомирщини за сприяння Естонської Республіки збудовано дошкільний заклад, ведуться перемовини щодо відбудови ліцею № 25, який був знищений у місті Житомир внаслідок ракетної атаки.

РОЗДІЛ 2.

ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

2.1. Основні напрямки міжнародного фінансування до 24 лютого 2022 року

Безумовно, багато чинників впливає на обсяги та періодичність виділення міжнародної фінансової допомоги Україні.

2014 рік став вирішальним, адже українське суспільство зробило вибір – курс на євроінтеграцію. Водночас, це рік окупації АР Крим, вторгнення РФ на території Луганської та Донецької областей.

Зазначимо основні події, за результатами яких Україна отримала значну фінансову підтримку у 2014 року.

Так, лідери країн «Великої сімки» на зустрічі в Брюсселі 5 червня 2014 року висловили підтримку створенню міжнародної платформи з координації дій донорів, яка має забезпечити ефективне надання економічної допомоги Україні. На зазначеній зустрічі основні її учасники визнали, що у процесі економічної стабілізації та переходу України до інклюзивного і сталого економічного зростання важливу роль має відігравати приватний сектор (включаючи банки). Європейська комісія висловила готовність скликати Інвестиційний форум високого рівня, який має зібрати велику кількість приватних і державних установ, включаючи МФО та українські структури, для вивчення інвестиційних можливостей і потенціалу співробітництва в Україні [28].

За результатами зустрічі на високому рівні в Брюсселі 08 липня 2014 року керівні органи ЄС, уряди країн-членів і міжнародні організації оголосили, що світове співтовариство має намір підтримувати Україну на шляху економічної та політичної стабілізації і реформ, а також політичної асоціації та економічної інтеграції в ЄС. Така зустріч стала логічним продовженням зусиль

Європейської комісії щодо створення механізму координації дій донорів, спрямованих на економічну і фінансову стабілізацію в Україні, проведення економічних і політичних реформ [28].

Від офіційних кредиторів і донорів очікувалося надходження нетто-фінансування в сумі близько 12,8 млрд дол. до кінця 2014 р [28].

Зокрема, відповідно до програми співробітництва з МВФ Україні мало бути виділено майже 7,4 млрд дол. валового фінансування, що забезпечить чисте фінансування обсягом 3,7 млрд дол [28].

Від Світового банку у 2014 р. Україна мала отримати 3,5 млрд дол. на розвиток і реформування фінансового сектору, системи соціального захисту населення і охорони здоров'я, а також на фінансування інвестиційних проектів у державному і приватному секторах економіки (в тому числі реконструкцію енергетичної системи) [28].

Від ЄС очікувалося надходження 2 млрд дол. у формі грантів і кредитів на виконання щорічного плану дій Україна – ЄС, макрофінансової допомоги, внесків Інвестиційного фонду політики сусідства тощо [28].

СБРР і ЄІБ зобов'язалися у підприємницькому секторі України профінансувати інвестиційних проектів на загальну суму 1,23 млрд дол.

Від уряду Японії Україна мала отримати близько 1,5 млрд дол., в основному, у формі інвестиційних кредитів. Підтримка уряду США мала вид гарантій за іноземними облігаціями Уряду України, випущеними під 2% річних на суму 1 млрд дол. Канада зобов'язалася надати Україні 220 млн дол. фінансової допомоги. Проекти технічної та гуманітарної допомоги від урядів США, Польщі, Чехії, Угорщини, Швейцарії мали забезпечити надходження близько 160 млн дол [28].

Уряд України, за підтримки експертного товариства і вчених, підготував «План відбудови економіки України на 2014–2016 роки», який включає пріоритети економічної стабілізації та відновлення розвитку, а також оцінку фінансових потреб України для проведення постконфліктної реконструкції.

Даний план мав стати основою для залучення зовнішньої фінансової допомоги [28].

Згодом, було розроблено пакет фінансової допомоги ЄС для України на 2014–2020 роки, який включав тільки 1,57 млрд євро (на 7 років) безповоротної допомоги, або 14% загального фінансування ЄС. Навіть так звана «макрофінансова допомога» для бюджету України надається як позика (рис .2.1.) [28].

Окреслимо основні складові безповоротної допомоги ЄС для України: допомога на виконання щорічного плану дій – 980 млн євро на 7 років, Інвестиційний фонд політики сусідства – 250 млн євро і «Зонтикова програма» – 300 млн євро на період до 2020 року.

**Підтримка ЄС України, індикативний пакет допомоги на 2014–2020 рр.
(станом на березень 2014 р.) ***

(млн. євро)	
Джерело	Обсяг
1. Європейська комісія (2014–2020 рр.)	
1.1. Сукупна допомога на розвиток (гранти).....	1565
Двостороння адресна допомога:	
– щорічна програма дій (AAP) на 2014 р.	140–200
– щорічні програми дій у середньому на 2015–2020 рр.	780
– “Зонтикова програма” (“більше за більше”) на 2015–2020 рр.	240–300
Інвестиційний фонд політики сусідства.....	200–250
Інструмент підтримки стабільності і миру (IcSP).....	20
CFSP.....	15
1.2. Макрофінансова допомога (позики).....	1610
2. Європейські фінансові інститути (кредити на фінансування інвестиційних проектів)	
2.1. ЄІБ.....	до 3000
2.2. ЄБРР.....	5000
Разом.....	11175

* Складено за даними Європейської Комісії.

Рис. 2.1 Підтримка ЄС України, індикативний пакет допомоги на 2014–2020 рр. (станом на березень 2014р.) [28]

Щодо суто військової допомоги. Лідерами допомоги були США, Канада, Франція, Велика Британія. В основному – це військова амуніція: каски, бронежилети, сухпайки, дизельне паливо тощо.

Тобто, якщо порівнювати з 2024 роком, напрям військової допомоги змінився радикально, – до надання летальної зброї.

Досліджуючи інформацію з відкритих даних, робимо висновок, що надважливу роль відіграла Литва, яка у 2016 році перша та єдина в Європі почала постачати летальне озброєння. Саме Литва безоплатно поставила Україні 60 великокаліберних кулеметів КПВТ і 86 великокаліберних кулеметів ДШКМ, а також 150 тонн боєприпасів. І вже наприкінці 2017 року Вашингтон ухвалив рішення про постачання оборонного озброєння Україні [29].

Зокрема, Німеччина протягом чотирьох років виділила на підтримку гуманітарних заходів Міжнародного комітету Червоного Хреста на Донбасі 14,5 мільйонів євро [29].

09.07.2018 набуло чинності законодавче рішення Європарламенту та Ради ЄС про надання Україні четвертої програми макрофінансової допомоги ЄС в обсязі 1 млрд євро (МФД-4) [30].

За результатами проведення консультацій, сторонами 14.09.2018 було підписано відповідний Меморандум про взаєморозуміння та Кредитну угоду між Україною та ЄС (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС у сумі до 1 мільярда євро).

Закон України щодо ратифікації зазначених міжнародних договорів України було прийнято 08.11.2018, а 30.11.2018 він набрав чинності [30].

Метою надання допомоги є підтримання економічної стабілізації в Україні (шляхом забезпечення потреб України у зовнішньому фінансуванні у 2018 – 2019 роках через надання середньо- та довгострокових позик) та програми реформ.

Допомога в рамках нової програми виділяється у сумі до 1 млрд євро 2-ма траншами, при цьому виділення обох траншів обумовлене необхідністю виконання пакету заходів, який міститься в узгодженому сторонами Меморандумі про взаєморозуміння.

Як це зазвичай практикується в рамках інструменту макрофінансової допомоги ЄС, виплати будуть обумовлені задовільними оцінками виконання програми МВФ.

Меморандумом про взаєморозуміння визначаються передумови виділення коштів, зокрема загальні умови – задовільне проведення заходів з реалізації домовленостей, досягнутих між Україною та МВФ, а також позитивні результати оцінки ЄС успіхів щодо проведення переліку узгоджених сторонами структурних реформ.

Перелік заходів щодо реалізації структурних реформ, передбачений Меморандумом складається із 6 умов для 1-го траншу і 12 – для 2-го, виконання яких є необхідним для отримання допомоги, зокрема у таких сферах [30]:

- управління державними фінансами;
- належне урядування;
- боротьба з корупцією;
- секторальні реформи;
- державні підприємства;
- соціальна політика.

Кредитною Угодою визначаються технічні аспекти надання позикових коштів.

За результатами оцінки виконання Українською Стороною 6-ти умов першого траншу 30.11.2018 Європейська Комісія було ухвалено позитивне рішення про надання Україні кредитних коштів обсягом 500 млн євро.

11.12.2018 року Україна отримала перший транш четвертої програми макрофінансової допомоги ЄС номінальним обсягом 500 млн євро (чиста сума рефінансування склала 510,854 млн євро) у вигляді позики під відсоткову ставку 1,25% з кінцевим терміном погашенням у квітні 2033 року [30].

Аналізуючи види наданої Україні міжнародної фінансової допомоги до 2022 року, зауважуємо, що в більшості випадків вона носить поворотний характер, з доплатою у вигляді відсотків за користування коштами, – кредитна

форма. Вважаємо, що в цей період часу фінансові донори переслідувати власні комерційні інтереси, які значно переважали над гуманітарними та політичними мотивами, що є прямо протилежно сьогоднішній ситуації, станом на 2024 рік.

2.2. Обсяги та пріоритетні напрямки фінансової допомоги у 2022 році

Пріоритетність використання коштів, отриманих у рамках міжнародної фінансової допомоги, змінювалася залежно від ряду обставин. Головними з яких стала окупація території Донецької та Луганської областей, АР Крим, згодом – повномасштабне вторгнення росії.

Якщо до 2014 року, здебільшого позики уряд України використовував для проведення реформ та модернізації, які вимагалися світовим співтовариством, події 2014 та 2022 років перенесли акцент на збереження економічної стабільності держави та гуманітарну допомогу, і звісно – фінансування військового сектору.

Варто зауважити, що останній напрям фінансується у відсотковому співвідношенні до інших сфер видатку у значно нижчому показнику, і це обґрунтовано тим, що військова амуніція, зброя, військова техніка надається Україні безпосередньо.

Крім того, у зв'язку з курсом України на євроінтеграцію та потенційним вступом до ЄС, реалізація низки реформ у секторі безпеки, енергетики, торговельного співробітництва та ін. залишається відкритим питанням.

У 2022 році отримані кошти, у рамках фінансової допомоги, були спрямовані за наступними основними напрямками: збереження макростабільності – покриття дефіциту держбюджету, підтримка платіжного балансу та валютного курсу, виконання боргових та соціальних зобов'язань; гуманітарна підтримка – матеріальна допомога населенню, що постраждало

через воєнні дії; фінансування військового сектору – забезпечення функціонування військової сфери (крім фізичного постачання озброєння) [31].



Рис. 2.2 Основні напрямки спрямування міжнародної фінансової допомоги [31]

Загалом у 2022 році Україна отримала 495,3 млрд грн зовнішнього фінансування у рамках Проекту, зокрема на фінансування (рис. 2.3):

- пенсій для понад 9 млн пенсіонерів (199,5 млрд грн);
- допомоги для 1,6 млн внутрішньо переміщених осіб (40,5 млрд грн);
- житлових субсидій для 1,6 млн сімей (15,9 млрд грн);
- допомоги при народженні дитини для 750 тис сімей (8,9 млрд грн);
- зарплат для 515 тис. медпрацівників (45,2 млрд грн), 503 тис. учителів шкіл (69,9 млрд грн), 140 тис. викладачів закладів вищої освіти (18,5 млрд гривень) [32].



Міністерство
фінансів
України

Видатки бюджету до відшкодування в рамках Проекту PEACE in Ukraine за 2022 р.

Скинути
фільтри

Всього видатків

Видатки за місяцями

Отримувачі

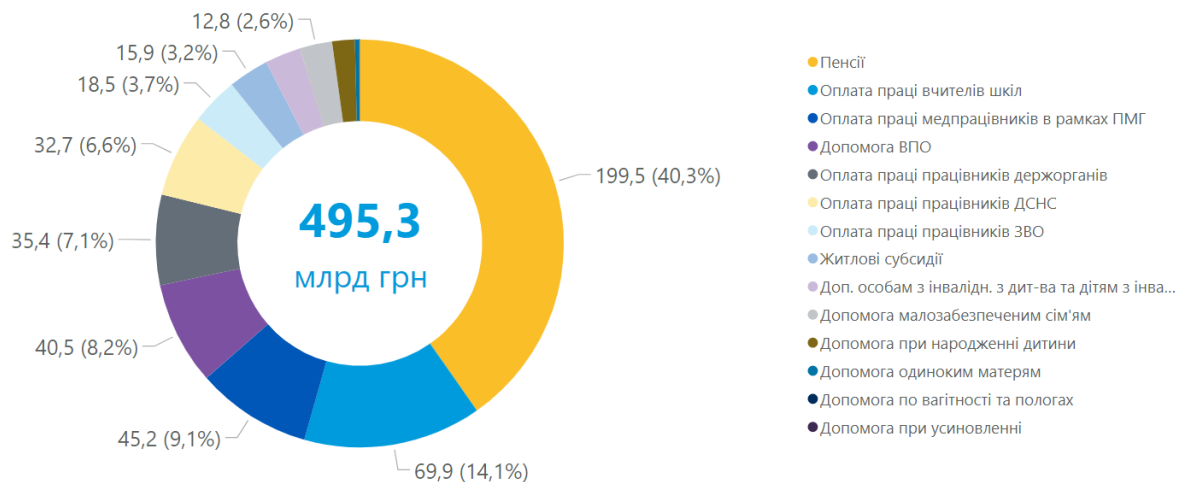


Рис. 2.3 Видатки бюджету до відшкодування в рамках Проекту PEACE in Ukraine за 2022 р. [32]

У 2023 році ключові напрямки використання фінансів залишилися аналогічними з 2022 роком, тому що основні видатки державного бюджету незмінні: армія та безпека, соціальне забезпечення (30% видатків) та відновлення (рис. 2.4).

На відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури для населення: енергетика, медицина, освіта виділено понад 30 млрд грн у 2023 році, що включає стимулювання бізнесу.

Основні параметри Державного бюджету України на 2023 рік



Міністерство
фінансів
України



Рис. 2.4 Основні параметри Державного бюджету України на 2023 рік [32]

2.3. Характеристика наданої фінансової допомоги у 2023 році

Події 24 лютого 2022 року радикально змінили економічну життєстійкість України: масштабні руйнування, нові потреби, які полягали у збереженні життя людей та наданні засобах для захисту та оборони.

Міжнародна спільнота швидко відреагувала на потреби України, мотивація єдина – війна у центрі Європи.

Масштаби воєнних дій, які відбуваються наразі в Україні, насправді, несуть загрозу світового характеру. Наприклад, науковцям у галузі екології важко визначити наслідки для навколишнього середовища від тисячі випущених ракет, фосфорних снарядів, та ряду іншої зброї, використання якої прямо заборонена нормами міжнародного законодавства. Підлив Каховської ГЕС.

Тисячі гектарів замінованого українського родючого ґрунту, в той час коли Україна є світовим лідером у топ-10 експортерів зерна. Прогнозуємо, що це може призвести до підриву продовольчої безпеки світу.

З огляду на всі наявні обставини, оцінюючи ризики для міжнародної спільноти та країн-сусід рф, з початку повномасштабного вторгнення, фінансові донори України активізувалися.

Перша фінансова допомога від донорів надійшла за декілька днів після початку повномасштабного вторгнення та, в загальному, стала основним джерелом наповнення державного бюджету.

Починаючи з початку війни, Україна отримала 17,4 млрд дол. США грантів та кредитів від іноземних партнерів на 01.09.2022 року. Тільки у серпні 2022 року було отримано 4,7 млрд дол. США.

Загалом, іноземна допомога забезпечила покриття 55% додаткових фінансових потреб бюджету, включаючи дефіцит та погашення боргів. Це є значним внеском, оскільки цей обсяг не вдалося зібрати з податків та мит (рис. 2.5). Сукупна міжнародна бюджетна допомога Україні в 2022 році склала 27 млрд дол. США [7].

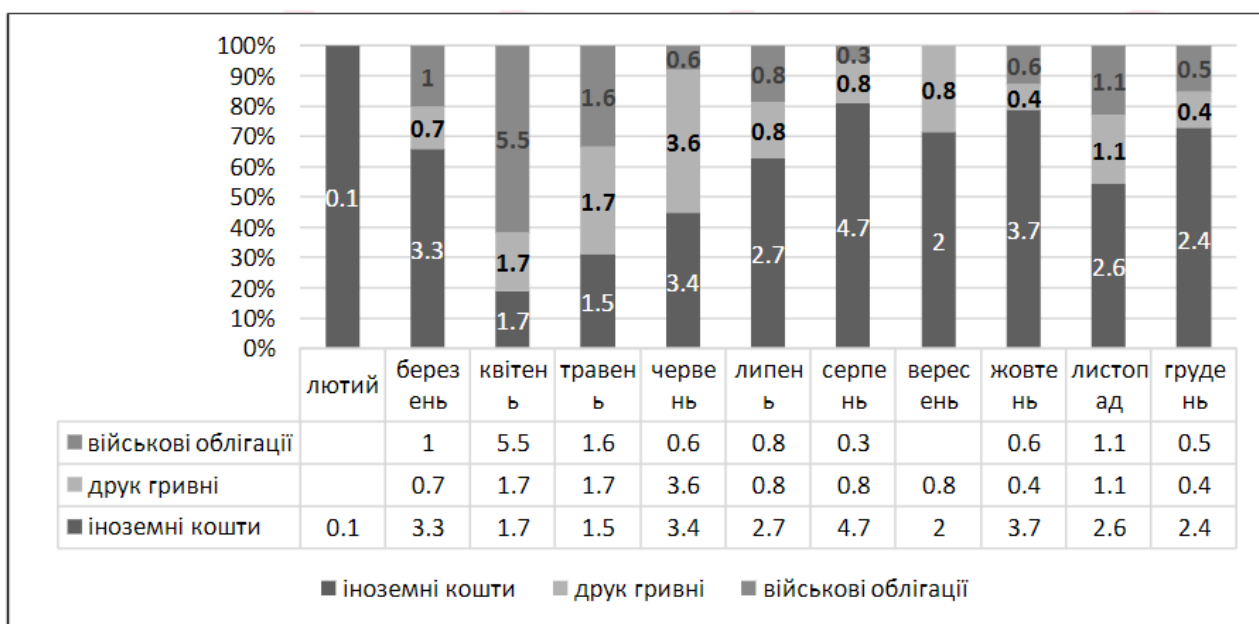


Рис. 2.5 Сукупна міжнародна бюджетна допомога Україні в 2022 році

[7]

Міністерство фінансів України опублікувало детальну інформацію про видатки державного бюджету 2022 року, які компенсували іноземні партнери у рамках проекту Світового Банку «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance in Ukraine, PEACE in Ukraine), див. рис. 2.3. [32].

Метою Проєкту PEACE in Ukraine є часткова компенсація видатків державного бюджету, зокрема соціальних та гуманітарних, що не пов'язані зі сферою безпеки і оборони.

«Фінансова підтримка від партнерів у рамках Проєкту Світового банку PEACE in Ukraine стала вирішальною у забезпеченні гуманітарних та соціальних видатків під час війни. Водночас для Мінфіну безперечним пріоритетом є відповідальне використання коштів донорів, оскільки довіра партнерів є нашим головним активом. Конструктивна співпраця з командами Світового Банку та USAID допомагає оптимізувати та зміцнити системи моніторингу, верифікації та звітності Уряду України щодо використання донорських коштів», – зазначив Міністр фінансів України Сергій Марченко [32].

Так, міжнародні донори надали Україні 14,5 млрд дол. США в рамках Проєкту PEACE на відшкодування пріоритетних видатків 2022 року (див. рис. 2.3) [32]:

- Сполучені Штати - 11,7 млрд дол. США (гранти);
- Велика Британія - 1,45 млрд дол. США (кредитні гарантії);
- Світовий Банк - 727,8 млн дол. США (кредити);
- Німеччина - 264,5 млн дол. США (гранти);
- Італія - 200,5 млн дол. США (кредит);
- Іспанія - 50,1 млн дол. США (грант);
- Данія - 30,9 млн дол. США (кредитні гарантії).
- Фінляндія - 21,3 млн дол. США (грант);
- Ірландія - 21,1 млн дол. США (грант);

- Нідерланди - 20,3 млн дол. США (кредитні гарантії);
- Латвія - 10,4 млн дол. США (кредитні гарантії)
- Литва - 10 млн дол. США кредитних гарантій та 3,2 млн дол. США (грант);
- Швейцарія - 10,3 млн дол. США (грант);
- Бельгія - 3,1 млн дол. США (грант);
- Ісландія - 1,6 млн дол. США (грант).

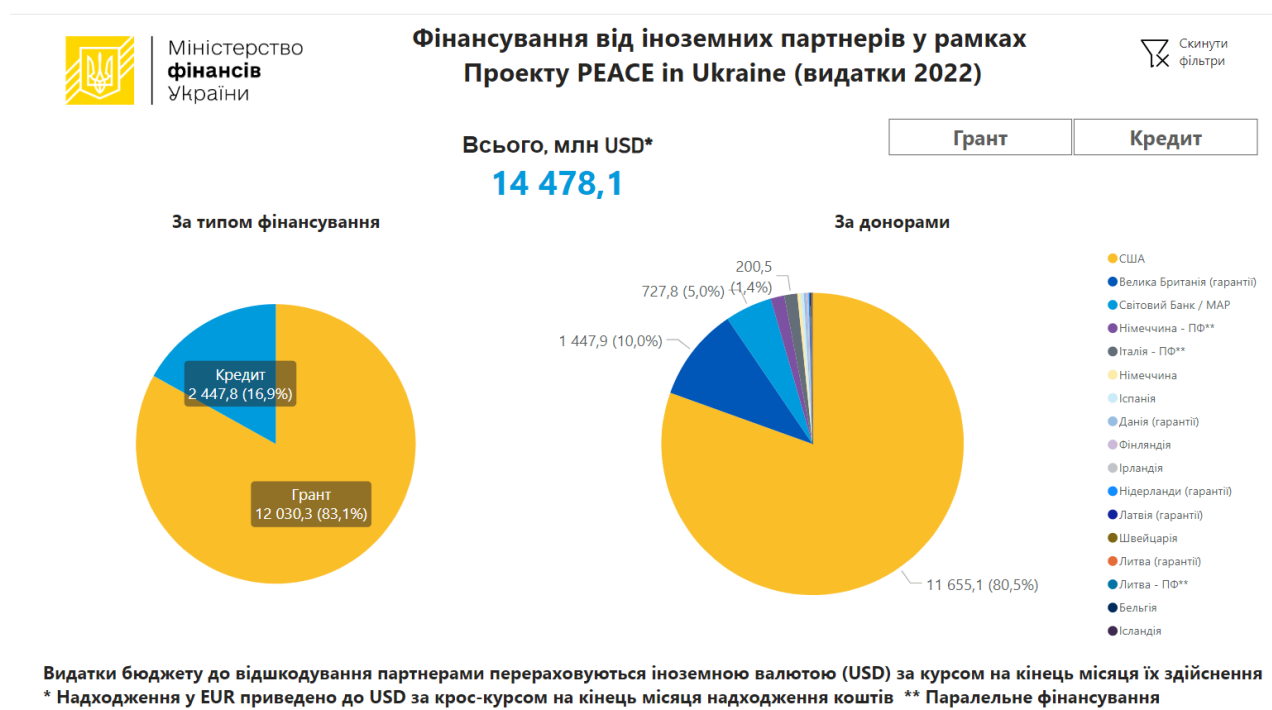


Рис. 2.6 Фінансування від іноземних партнерів у рамках Проекту PEACE in Ukraine (видатки 2022) [32]

Так, міжнародні донори надали Україні 14,5 млрд дол. США в рамках Проекту PEACE на відшкодування пріоритетних видатків 2022 року [32].

Для уникнення економічного колапсу в умовах воєнного стану, критично важливо підтримувати соціальну сферу: забезпечувати виплати пенсій, заробітних плат, допомоги ВПО, інших видів соціальної допомоги, реалізація яких була забезпечена виключно завдяки Проекту PEACE.

Основні країни-донори – США, ЄС (станом на 14 грудня надали 10 та 7,9 млрд дол. США відповідно) Німеччина, Канада, Великобританія (рис. 2.7).

Їх внесок становить третину видатків українського зведеного бюджету-2022 [7].

Варто вказати, що на процесі виділення кредитних коштів ЄС зіштовхнувся з опором Угорщини, яка блокує практично будь-яку допомогу Україні, однак зрештою цю перепону подолали [7].

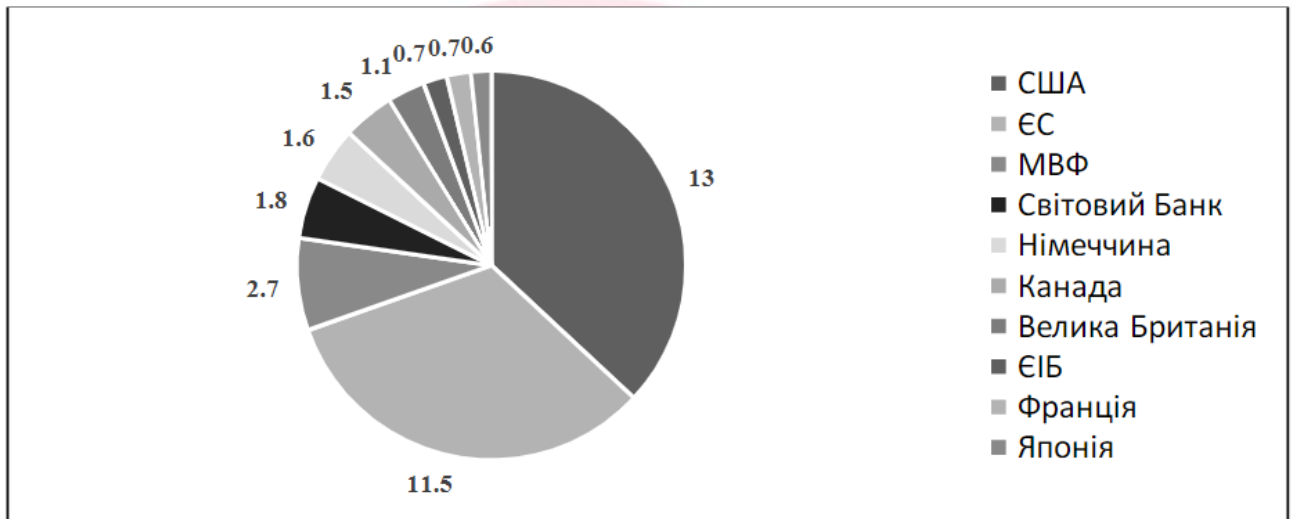


Рис. 2.7 Фінансові донори України у 2022 році [7]

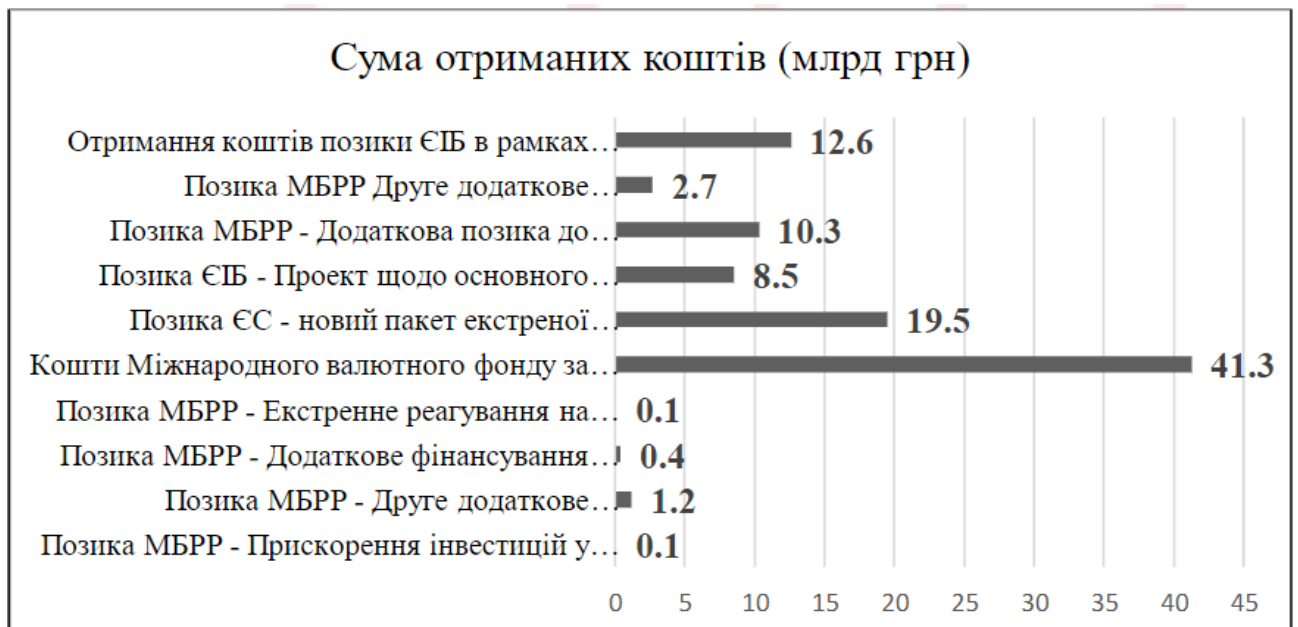


Рис. 2.8 Джерела зовнішніх запозичень [7]

Фактичні державні запозичення до загального фонду державного бюджету за січень-березень 2022 року склали 162,9 млрд грн, що становить 120,4% від запланованого обсягу на цей період (рис. 2.8).

За січень – липень до бюджету із зовнішніх джерел (кредити та гранти) залучено 211,7 млрд грн, які покрили 17,4% видатків. У цю суму входять надходження від [33]:

- ЄІБ – 49,7 млрд грн (в еквіваленті);
- МБРР – 40,5 млрд грн;
- МВФ – 41,3 млрд грн;
- ЄС – 37,1 млрд грн;
- уряду Канади – 34,3 млрд грн.

У липні отримано гранти від ЄС, США, інших держав і міжнародних організацій на суму 80,4 млрд грн, що є значним зростанням порівняно з червнем (38,12 млрд грн) та травнем (15,9 млрд грн) [33].



Рис. 2.9 Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни про України [34]

Таким чином, у 2022 року до загального фонду держбюджету надійшло 1491 млрд грн (рис. 2.9) [34].

З цієї суми 480,6 млрд грн склала безоплатна міжнародна допомога у вигляді грантів [35].

Порівнюючи з попередніми періодами, збільшилася за обсягом фінансова допомога у вигляді грантів (безповоротна), що є позитивним аспектом для стабілізації економіки України, тому що зовнішні державні борги зростають та випереджають валютні резерви держави.

За інформацією Міністерства фінансів, щомісяця зростає зовнішній борг України (рис. 2.10) [36].

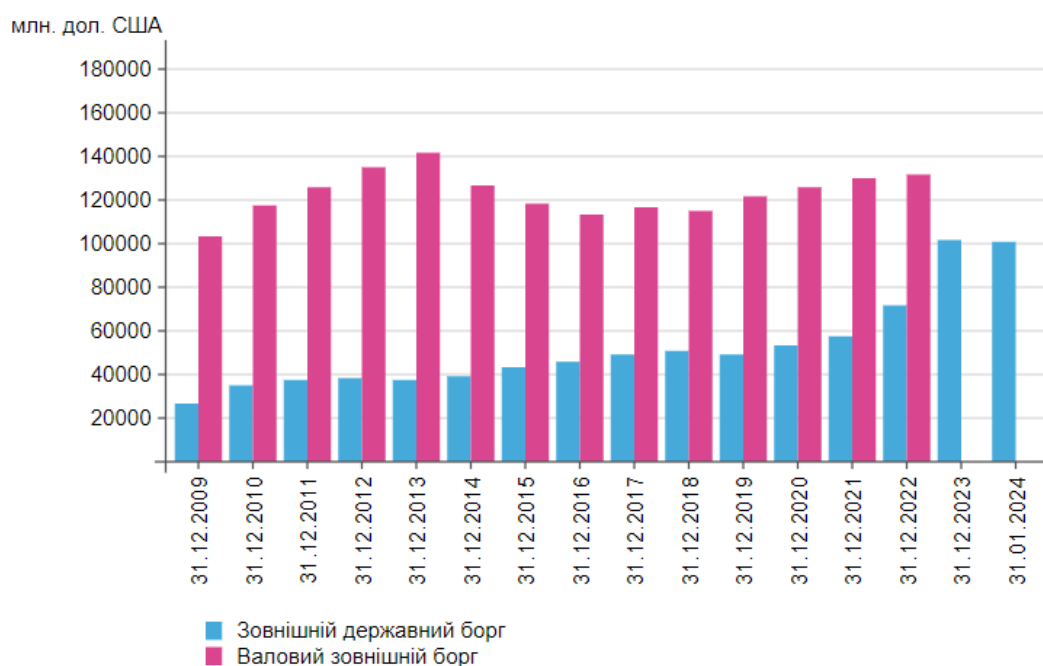


Рис. 2.10 Зовнішній державний борг України [36]

За статистичними даними Міністерства фінансів, у 2023 році, найбільшим джерелом фінансування державного бюджету України став Європейський Союз.

Загалом обсяг зовнішнього фінансування у 2023 році склав \$38,4 млрд.

Зазначимо, що йдеться не про загальну допомогу, а лише про суми, виділені на бюджетну підтримку України – заробітну плату, пенсії тощо.

На рис 2.11 зазначено джерела фінансування.

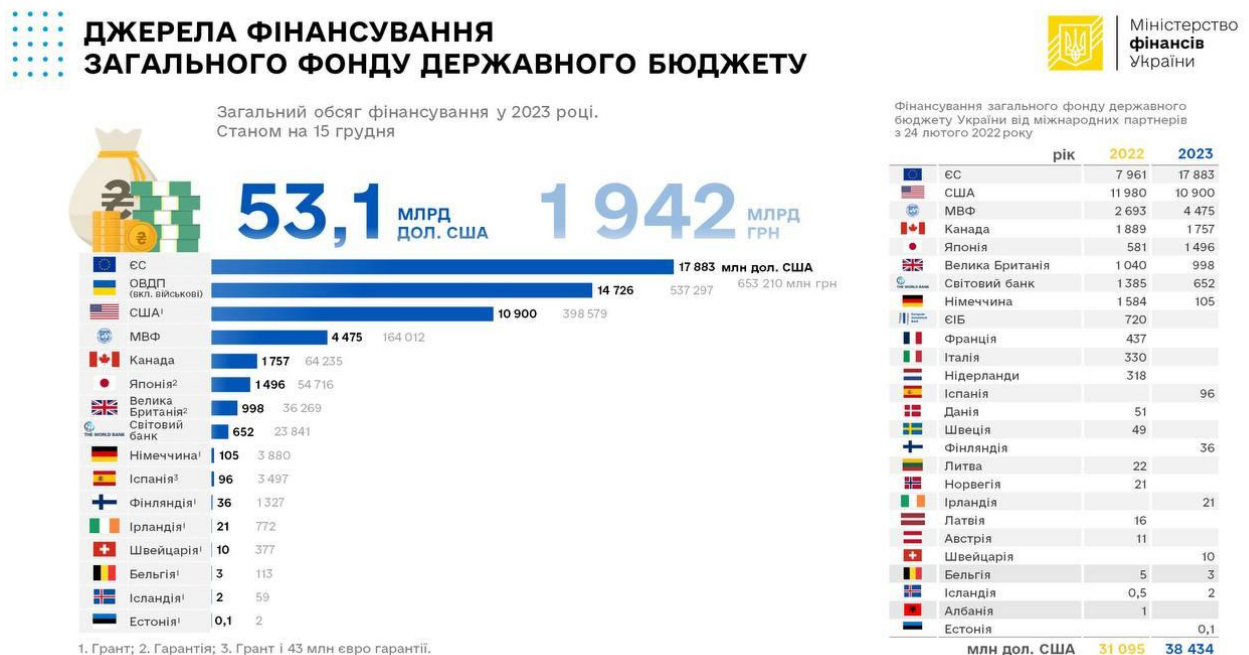


Рис. 2.11 Джерела фінансування загального фонду державного бюджету [37]

Найбільшим донором, звісно, стали Сполучені Штати Америки – від цієї країни ми отримали 71 млрд євро, з яких 43 млрд становить військова допомога.

Країни, що входять до Євросоюзу, виділили майже 62 млрд євро, більша частина з яких – 36 млрд – пішла на потреби українського бюджету [37].

Ще 23 млрд Україна отримала від Великої Британії, Канади, Австралії, Нової Зеландії, Китаю, Японії, Норвегії, Південної Кореї, Швейцарії, Тайваню, Туреччини й Індії. Решту – близько 13 млрд євро – Україні надали міжнародні фінансові організації [37].

Хоча в абсолютних цифрах лідером, безумовно, є США, однак якщо говорити про те, яке саме навантаження поклали на себе наші партнери, то краще відображає картину відсоток допомоги до ВВП країн-союзниць. І тут лідерами є балтійські країни, які можна сміливо назвати «маленькими державами з великим серцем» [37].

Адже, хоча Естонія надала Україні допомоги лише на 540 млн доларів, це становить 1,26% від її ВВП. Латвія витратила на підтримку нашої країни 510 млн доларів, що складає 1,09% ВВП цієї країни, а Литва вклала в оборону України 0,95% ВВП – 760 млн доларів [37].

Серед лідерів також Польща, і про це не треба забувати на фоні блокування кордонів польськими перевізниками – ця країна витратила на оборону України 0,68% ВВП, що в грошовому еквіваленті становить 6,21 млрд доларів [37].

Що ж стосується Сполучених Штатів, то, безумовно, їхній внесок є найбільшим – майже 77 млрд доларів, однак це лише 0,33% від внутрішнього валового продукту цієї країни. Друге місце посідає Німеччина – 19,58 млрд доларів, що становить 0,27% ВВП країни. Третє – за Великою Британією: Лондон надав нам допомоги на 11,67 млрд доларів – це 0,37% ВВП [37].

За даними проведеного дослідження від Кількісного інституту світової економіки, з 24 лютого 2022 року по липень 2023 року, загальна сума надана фінансовими донорами України становила майже 170 млрд євро.

Згідно з даними Ukraine Support Tracker, донорами України стали 42 країни, а також європейські інституції, МВФ та Світовий банк.

Це загальна сума, яка містить як, власне, суто військову підтримку (40% від загального обсягу), так і фінансову допомогу, яка становить половину обсягу фінансування. Решта – близько 10% – це гуманітарна складова.

З 42 основних донорів України лише 20 надали нові пакети допомоги у серпні-жовтні, а їхня вартість впала на 87% у порівнянні з тим же періодом 2022 року [37].

**ПОНАД ЧВЕРТЬ ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСУВАННЯ У 2023 РОЦІ
УКРАЇНА ОТРИМАЛА У ВИГЛЯДІ БЕЗПОВОРТНИХ ГРАНТІВ**

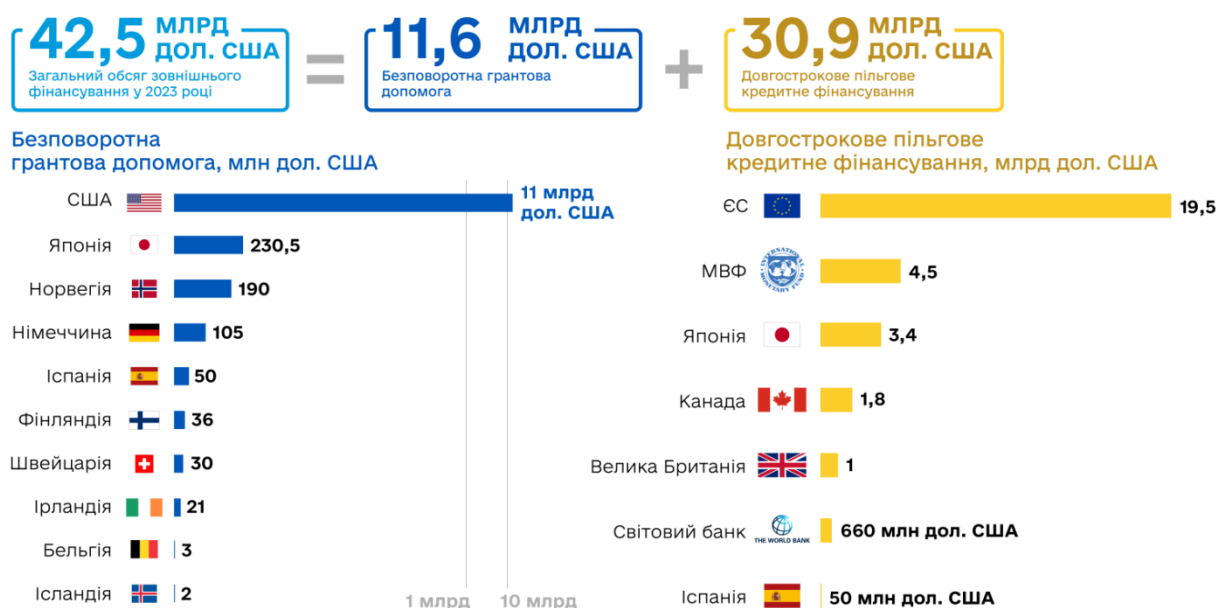


Рис. 2.12 Понад чверть зовнішнього фінансування у 2023 році Україна тримала у вигляді безповоротних грантів [38]

Проаналізувавши форми надання фінансової допомоги Україні у 2023 році (рис. 2.12), варто зауважити, що переважає довгострокове кредитне фінансування. Однак, за даними Міністерства фінансів України, кредити в рамках програм макрофінансової допомоги ЄС мають 35-річний строк погашення (включно з 10-річним пільговим періодом), а витрати на їхнє обслуговування відшкодовуються ЄС [38].

Поряд з цим 2023 рік продемонстрував доволі тривожну тенденцію – допомога від союзників стала скорочуватися. Причин цьому багато – це як і втома від війни, так і внутрішня ситуація в країнах, які є нашими союзниками у цій війні. Не останню роль (а почасти – ключову, як, наприклад, у США) відіграють і корупційні скандали, що лихоманять Україну [37].

Наприкінці 2023 року, за даними Кількісного інституту світової економіки, допомога Україні впала до історичного мінімуму: у період із серпня до жовтня 2023 року загальна вартість нових пакетів оцінюється лише в 2,11 млрд євро, що є найнижчою сумою від січня 2022 року. Це демонструють дані від UA War Infographics (рис. 2.13):

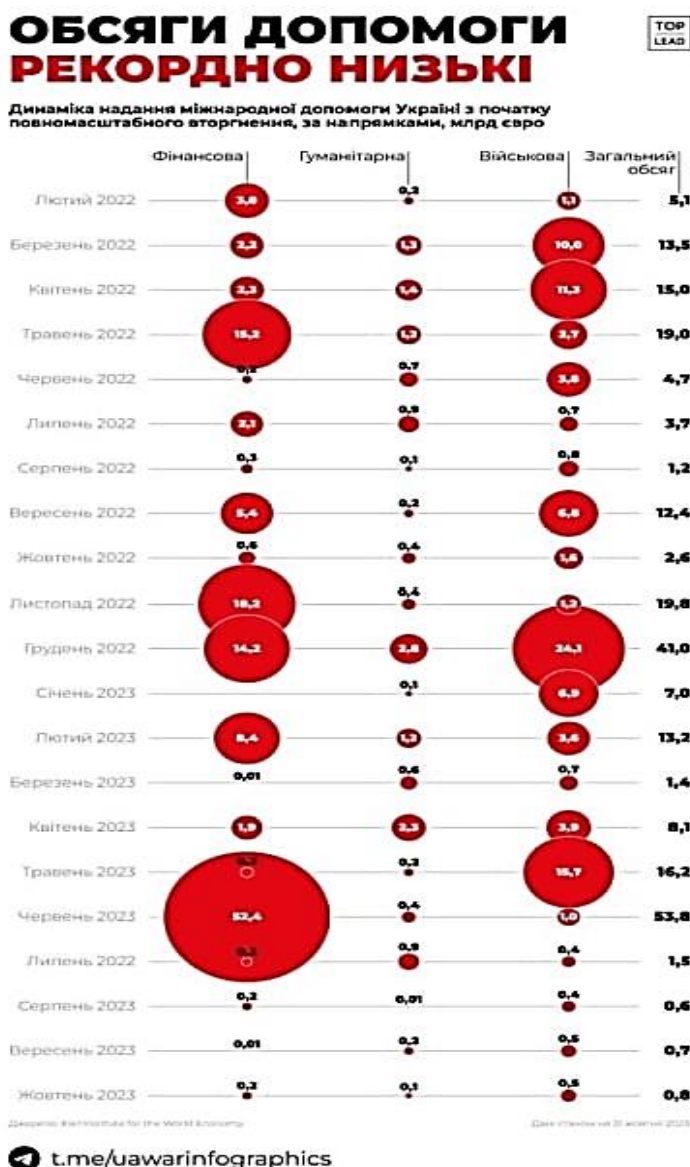


Рис. 2.13 Обсяги допомоги рекордно низькі [37]

З даних рис. 2.13 спостерігається, що в серпні 2023 року значно скоротилися обсяги наданої міжнародної фінансової підтримки, на наш погляд, це обумовлено декількома чинниками: протяжність війни, геополітичні процеси, багаторівневість у прийнятті рішень щодо виділення допомоги Україні конкретними країнами-донорами.

З іншої сторони, враховуючи ситуацію на фронті, відбулося переорієнтування для фінансових донорів України в питанні запровадження довгострокових проєктів підтримки нашої держави. Це важливий фактор для планування обсягів надходження коштів в Україну та їх раціональне використання за видатками державного бюджету.

Незмінними постачальниками військової допомоги залишилися США, Німеччина, Велика Британія, ЄС та Норвегія, а фінансової – ЄС, США, Велика Британія, Японія та Норвегія.

Серед іншого, рекордну за час війни допомогу від США Україна отримала за січень 2023-го – 5 млрд 575 млн доларів. Протягом місяця Штати надали два пакети озброєння – на 3 млрд 75 млн та 2,5 млрд доларів – до яких увійшли бойові машини піхоти Bradley, бронетранспортери M113, артилерійські снаряди різного калібру, колісні машини HMMWV, боєприпаси для HIMARS, протитанкові ракети гвинтівки та інше [39].

Отже, незважаючи на внутрішньополітичні процеси, які відбуваються на фоні майбутніх виборів президента у Штатах, основним фінансовим донором України залишається США за обсягами підтримки.

Аналізуючи отримання Україною міжнародної фінансової допомоги у різні періоди зауважуємо, що форма та періодичність надання змінювалися залежно від обставин. Якщо враховувати ситуацію до 2022 року, в більшості – це кредити, які ми отримували від міжнародних організацій міжнародних та регіональних рівнів. Підтвердження цього є нагромадження зовнішніх державних боргів. Крім того, надання кредитів, позик супроводжувалося певними умовами, а точніше вимогами щодо проведення реформ в Україні. Головна мета реформ – це боротьба з корупцією, створення спеціальних органів САП, НАБУ тощо.

Проведення ряду реформ в Україні вимагається і процедурою отримання членства в ЄС. Адже 28 лютого 2022 року Україна направила заявку на членство в ЄС. 17 червня 2022 року Європейська комісія представила свої висновки щодо заявки на членство в ЄС, поданої Україною, Грузією та Республікою Молдова. На підставі висновку Комісії щодо заявки країни на членство в ЄС, 23 червня 2022 року за одностайною згодою лідерів усіх 27 держав-членів ЄС Україна отримала європейську перспективу та отримала статус кандидата [40].

Дані події, на шляху вступу до ЄС, мають для України позитивні рішення щодо виділення грантової (безповоротної) допомоги (рис. 2.14).



Рис. 2.14 Джерела фінансування загального фонду державного бюджету [34]

Резюмуємо, що надана Україні міжнародна фінансова допомога у різні роки, мала свої особливості, переломними роками стали 2014, однак – особливо 2022 рік. Відповідно – це початок АТО/ООС та повномасштабного вторгнення РФ на територію суверенної України. Дані події радикально змінили зміст, обсяг та порядок надання фінансової допомоги міжнародними та регіональними інституціями, окремими країнами. Адже, якщо до 2014 року, допомога була спрямована на стабілізацію економічної та політичної ситуації в Україні, з 2014 – це військове спорядження та амуніція, з 2022 – це засоби летального ураження ворога, збільшення допомоги у разі в грошовому еквіваленті.

Як і зауважувалося у I розділі роботи, змінився характер отриманої допомоги, з поворотних кредитів на безповоротні трансші.

Наприклад, пакет фінансової допомоги ЄС для України на 2014–2020 роки, який включав тільки 1,57 млрд євро (на 7 років) безповоротної допомоги,

або 14% загального фінансування ЄС. Навіть так звана «макрофінансова допомога» для бюджету України надавалася як позика.

Також, ЄС надавалася безповоротна допомога на виконання щорічного плану дій – 980 млн євро на 7 років, Інвестиційний фонд політики сусідства – 250 млн євро і «Зонтикова програма» – 300 млн євро на період до 2020 року.

Припускаємо, що відповідні ініціативи зі сторони ЄС діяли для стабілізації постконфліктної ситуації в Україні, яка розпочалася у 2014 році.

Вважаємо, що на прикладі даної практики, факт членства України у ЄС – це реальний потенціал спроможності для держави в усіх розуміннях: економічної рівноваги та територіального захисту. Однак, наразі процедура набуття членства ЄС супроводжується рядом проблем не лише процедурного характеру, а й перешкоджанням окремих політичних прибічників політики країни-загарбника у прийнятті рішення.

Констатуємо, що завдяки міжнародній підтримці фінансування соціальних виплат, в тому числі пенсій, заробітних плат працівникам державного сектору, медичної та освітньої сфер та інших було реалізовано на достатньому рівні.

Впродовж 2022-2023 років, іноземна допомога забезпечила покриття 55% додаткових фінансових потреб бюджету, включаючи дефіцит та погашення боргів.

Яскравим прикладом незмінної допомоги є підтримка окремих країн Балтії, США, Великої Британії, Німеччини, Японії, а загальному рахунку – понад 42 країн світу.

Безумовно, всі обставини мають вплив на надання фінансової допомоги нашій державі, навіть географічне розташування України. Адже, як показує досвід, територіальні сусіди України активно допомагають у фінансуванні, тому що, серед іншого, мають реальну загрозу зі сторони росії

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ ОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ВІД СОЮЗНИКІВ УКРАЇНИ

3.1. Оцінка впливу економічних та політичних змін на обсяг фінансової допомоги у 2024 році

На основі проведених досліджень у попередніх розділах бакалаврської роботи, де дійшли до висновків, що серед країн-донорів України лідером є США по обсягах фінансування, розглянемо, які чинники впливатимуть на прийняття рішень по майбутнім траншам.

Політична криза в США (суперечки між демократами та республіканцями в Конгресі щодо мігрантів та кордону, вибори) є ключовою проблемою для виділення фінансової допомоги не лише Україні, а також Ізраїлю і Тайваню.

Обумовлено, це тим, що республіканці відмовились від угоди, що передбачала \$7,85 млрд прямої бюджетної та \$50,4 млрд військової підтримки. Як заявив президент США Джо Байден, це сталося під тиском його ймовірного опонента на президентських виборах Дональда Трампа [41].

На тлі ризику, що допомоги від США у 2024 не буде взагалі, та пошуку грошей для фінансування додаткової мобілізації в економічному блоці влади знову заговорили про можливу емісію гривні як екстрений варіант. У перший рік російського вторгнення НБУ «надрукував» 400 млрд грн. Це суттєво підтримало держбюджет, але стало одним із факторів девальвації гривні та прискорення інфляції [41].

Адже в такому випадку надруковані гривні не мають золотовалютного підкріплення, у свою чергу введення їх в обіг призводить до знецінення української гривні, результат для населення – підвищення цін на продукти харчування, одяг (базові потреби). В свою чергу, збільшення мінімальних прожиткових мінімумів для визначених категорій населення, підняття мінімальної заробітної плати, в даній ситуації, не є панацеєю.

13 лютого 2024 року Сенат США підтримав законопроект про міжнародну допомогу на суму \$95,3 млрд, який передбачає фінансування для України, Ізраїлю та Тайваню. Але Палата представників, яка має далі голосувати цей законопроект, не розглянула його та пішла на канікули, як відомо, до 28 лютого [42].

16 лютого стало відомо, що американські конгресмени оприлюднили альтернативний законопроект щодо допомоги Україні та іншим союзникам. У частині допомоги Україні він містить лише безпекову складову асигнувань у розмірі \$47,69 млрд [42].

Дональд Трамп своєю чергою заявив, що США мають припинити надавати допомогу іншим країнам, якщо її не структуровано як позику. Білий дім же не вважає передачу допомоги Україні в кредит хорошим варіантом, заявляв радник президента США з національної безпеки Джейк Салліван. Салліван відмітив, що законопроект про допомогу Україні просуває основні інтереси нацбезпеки США з кількох напрямків. Наприклад, інвестиції в оборонно-промислову базу США [42].

Погоджуємося з думкою радника президента США Саллівана, тому що, значна частина фінансової допомоги, яка надається для України, лишається у США, у вигляді оплати за замовлення по виготовленню зброї. В загальному – це пряма інвестиція, збільшення обсягів виробництва, тобто залучення нових працівників, розвиток новітніх технологій, удосконалення існуючих моделей та зразків.

Однак, політичні амбіції, наразі, мають вирішальне значення у прийнятті відповідних законів у Штатах, у геополітиці є завжди прихильники та опозиціонери.

Серед європейських країн, проблематична ситуація залишається з Угорщиною, позиція якої впливає на рішення ЄС.

Так, Угорщина, через політичні інтереси, зокрема проросійські погляди гальмує угоди про пакети фінансової допомоги та вступ України до ЄС, – та званий «Фактор Орбана».

У січні 2024 року, Будапешт заявив, що не стоятиме на заваді досягненню консенсусу на зустрічі послів Європейського Союзу, де, як стверджують поінформовані джерела, загальмувалася угода про великий пакет фінансової допомоги Україні у розмірі 50 мільярдів євро [43]

Це рішення означатиме зміну позиції, яку Угорщина висловила, виступивши проти модернізації існуючого фонду ЄС, який відшкодовує витрати країн-членів на зброю, яку вони надсилають в Україну [43].

Угода про сьомий такий транш військової допомоги була досягнута під час зустрічі 27 міністрів закордонних справ ЄС у Брюсселі у понеділок [44].

Пакет у розмірі 500 мільйонів євро (\$542 млн) було схвалено разом із додатковими 45 мільйонами євро на «несмертельне обладнання» для військової тренувальної місії ЄС для України [44].

Британська газета Guardian опублікувала повідомлення свого європейського кореспондента про те, як лідерам ЄС вдалося домогтися згоди прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана на схвалення пакету допомоги Україні [45].

За даними Guardian, лідери Європи не пішли на якісь суттєві поступки, але зробили деякі кроки, які дозволили Орбану не виглядати так, наче він програв.

Видання повідомляє, що лідери ЄС вирішили, що допомогу Києву за необхідності можна буде переглянути через два роки, але жодного голосування з цього питання не планується [45].

В узгодженому документі, за даними Guardian, сказано: «На основі щорічної доповіді Єврокомісії щодо реалізації Ukraine Facility Європейська рада щороку проводитиме дебати для розробки керівних вказівок. За потреби через два роки Європейська рада попросить Єврокомісію зробити пропозиції щодо перегляду [пакету допомоги]» [45].

На перший погляд, категоричність політичних лідерів визначених країн є непохитною, але на практиці, насправді, кардинально протилежно. Завзяті

проросійські прибічники теж змінюють свої рішення, адже, як наслідок, своя країна може лишитися без міжнародної підтримки.

НБУ опублікував Інфляційний звіт, у якому зазначені обсяги отримання фінансової допомоги в перспективі.

За даними НБУ, в 2022 році Україна отримала позик, гарантій та грантів на \$32,2 млрд. В 2023 році ця допомога зросла до рекордних \$42,9 млрд [46].

В 2024 році вона має скоротитися до \$37,4 млрд, навіть якщо ЄС та США виділять усі обіцяні кошти.

В 2025 році НБУ очікує надходження \$25,1 млрд, а в 2026-му – \$12,6 млрд.

У Інфляційному звіті НБУ, в міру очікуваного зниження безпекових ризиків у наступні роки Україна відновлюватиме здатність до самостійного фінансування власних потреб, тож обсяги офіційного зовнішнього фінансування поступово зменшуватимуться (до близько \$25 млрд у 2025 році і \$12 млрд у 2026 році), як це видно з рис 3.1. [46]:

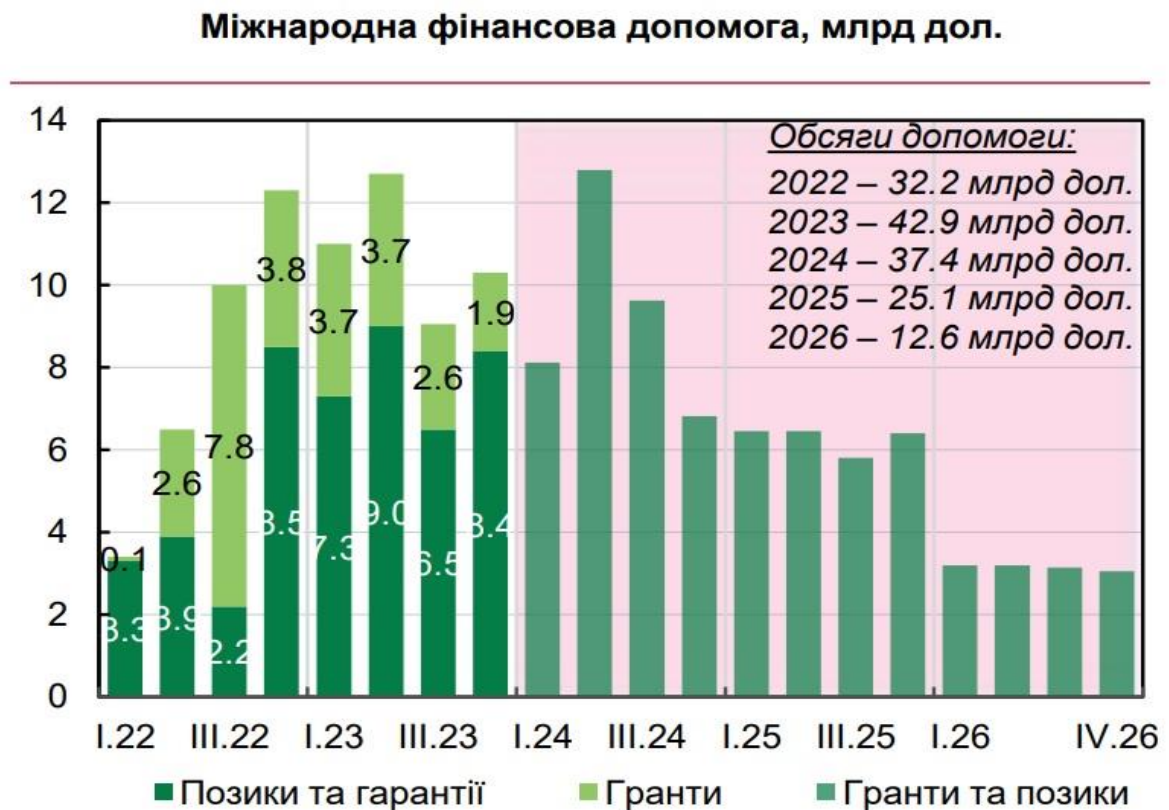


Рис. 3.1 Міжнародна фінансова допомога, млрд дол. [46]

Саме міжнародна допомога давала НБУ змогу утримувати міжнародні резерви на високому рівні та забезпечувати курсову стійкість. Завдяки зовнішній підтримці міжнародні резерви України у 2023 році зросли на 42% та сягнули \$40,5 млрд.

Міжнародна допомога залишатиметься основним джерелом припливу капіталу в країну й надалі. Незважаючи на затримки з надходженням міжнародної допомоги на початку 2024 року, очікується, що її ритмічність буде відновлена в найближчі місяці. За базовим сценарієм прогнозу НБУ, Україна у 2024 році отримає близько \$37 млрд вигляді зовнішніх кредитів і грантів [46].

За даними Financial Times, Євросоюз має намір виділити Україні вже цього року до 3 млрд євро за рахунок прибутку, отриманого від заморожених активів росії [47].

Варто зазначити, що замороження активів рф, її громадян на території інших країни – це дієвий механізм для компенсації збитків, які злочинними діями рф завдала Україні в цілому, суб'єктам господарювання та фізичним особам – зокрема.

Наприклад, Канада прийняла рішення на законодавчому рівні про конфіскацію активів країни-загарбника, її громадян для передачі їх Україні на післявоєнну відбудову.

Механізм цілком реальний та можливий у застосуванні іншими країнами-донорами України.

В свою чергу, Єврокомісія готує план, який включатиме конфіскацію пов'язаного з санкціями прибутку, отриманого в центральному депозитарії цінних паперів Euroclear.

Перший транш коштів може бути виплачено вже у липні, якщо Брюссель зможе отримати схвалення країн-членів ЄС. Очікується, що ця пропозиція представникам глав МЗС буде зроблена до саміту лідерів ЄС найближчим часом [47].

Близько 190 млрд євро російських активів було заморожено в Euroclear з моменту повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році, що вже принесло прибуток 3,85 млрд євро [47].

11 березня 2024 року Білий дім запропонував виділити Україні 482 мільйони доларів підтримки з державного бюджету Сполучених Штатів у 2025 році. Таку пропозицію містить представлений проєкт федерального бюджету США на 2025 фінансовий рік, опублікований на сайті Державного департаменту США [48].

Як зазначили в Держдепі, ця сума – частина закладених у держбюджет коштів обсягом 1,5 мільярда доларів, передбачених для «протидії агресії Кремля». Зазначається, що 250 з 482 мільйонів мають спрямувати на «економічну допомогу й допомогу з розвитку задля підтримки реформ в Україні». Йдеться насамперед про такі аспекти, як розвиток і зміцнення «громадянського суспільства, верховенства права та проведення чесних виборів», а також посилення економічного зростання, зміцнення економічної безпеки й підтримку вступу до ЄС [48].

Крім того, 95 мільйонів доларів планують виділити на програму фінансування коротко- й середньострокової безпекової допомоги з боку Держдепартаменту США (FMF) з метою допомогти Україні перемогти в війні проти росії. 71 мільйон задумано виділити на реалізацію програм у галузі охорони здоров'я, а 66 мільйонів - на «інші види безпекової допомоги», зокрема цивільний захист, розмінування та нерозповсюдження зброї масового знищення, поінформували в американському зовнішньополітичному відомстві.

2025 бюджетний рік в США розпочнеться в жовтні 2024 року [48].

Міністр фінансів Сергій Марченко на зустрічі фінансового блоку G7 заявив, що цьогоріч Україна потребує близько 3 мільярдів доларів зовнішнього фінансування щомісяця [49].

Міністр фінансів відзначив ключову роль підтримки G7 у забезпеченні збалансованості державного бюджету України та відновлення економіки у 2023 році.

З лютого 2022 року фінансова підтримка країн G7 та ЄС сягнула близько 63 млрд доларів.

«У 2023 році фінансова система України була стійкою, а економіка відновлювалась швидше, ніж очікувалося. Зважена політика Уряду України разом із послідовною підтримкою міжнародних партнерів мали вирішальну роль у наших досягненнях. Важливо зберегти цю тенденцію», – зазначив Сергій Марченко [49].

«У 2024 році щомісячна потреба у зовнішньому фінансуванні сягає близько 3 млрд доларів США. Подальша ритмічна бюджетна допомога життєво необхідна для забезпечення соціальних видатків. Ми не можемо допустити затримку в залученні зовнішнього фінансування», — повідомив очільник Мінфіну[49].

У відомстві додали, що здійснили необхідні заходи для підтримки фінансової стійкості на початку 2024 року в умовах невизначеності щодо міжнародної допомоги. Ефективність цих рішень була відзначена експертами МВФ під час нещодавньої місії.

«За будь-якого сценарію, міжнародна співпраця та координація зусиль є необхідними для перемоги України у війні. Ситуація, в якій опинилася Україна, є безпрецедентною за останні десятиліття: агресор володіє значними ресурсами та посилює свою співпрацю з країнами, проти яких G7 запровадили санкції", – додав Марченко [49].

Сьогодні, допомога міжнародних донорів – це не просто фінансове питання, а можливість підтримати мільйони українців, які цього потребують, та зберегти життя тисячі військових.

Щодо обсягів отриманої міжнародної фінансової допомоги станом на початок 2024 року, варто зауважити, що у січні поточного року, Україна отримала найменшу кількість допомоги за час повномасштабного вторгнення. Підстави: відсутність єдності у прийнятті рішень, політичні дискусії на тлі парламентських та президентських виборів у певних країнах.

За даними Міністерства фінансів України, у лютому Україна отримала тільки \$809 млн зовнішнього фінансування: \$511 млн від Японії (\$304 млн гранту та \$207 млн кредиту), \$295 млн гранту від Норвегії та \$3 млн кредиту від Іспанії [50].

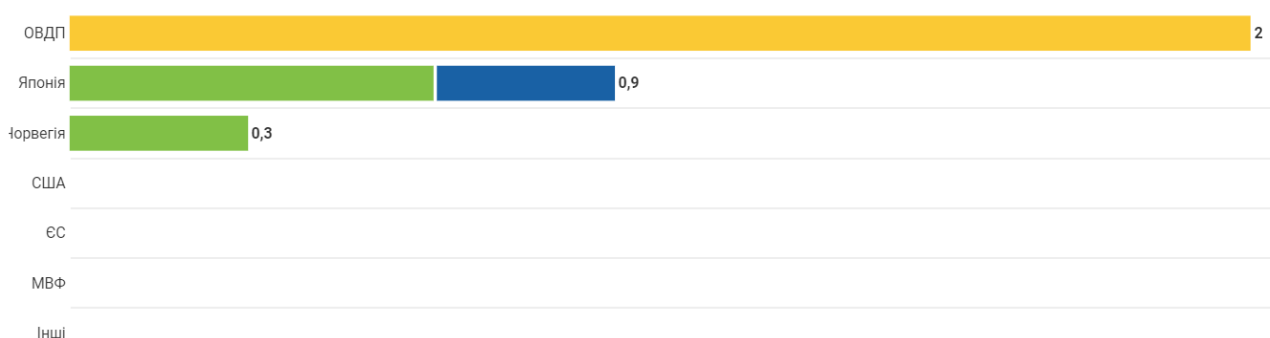
Уряд нашої держави розраховує частково компенсувати низькі надходження іноземної підтримки у перші два місяці року більшим обсягом залучених коштів у березні. Загалом у березні 2024, як це видно з рис. 3.2, Україна може отримати до \$9 млрд бюджетної допомоги з різних джерел [50].

1,2 млрд дол. іноземних коштів надійшло у 2024

Додаткове фінансування державного бюджету, що надійшло у 2024, станом на 1 березня, млрд дол. США

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

■ Іноземні гранти ■ Іноземні кредити ■ ОВДП



Джерело: Міністерство фінансів, розрахунки ЦЕС

Рис. 3.2 Бюджетна допомога Україні в перспективі на березень 2024 року [50]

На фоні вкрай малого іноземного фінансування у січні також сильно скоротили дефіцит державного бюджету — до \$480 млн, що є найменшим показником за всю повномасштабну війну. Це вдалося зробити завдяки перевиконанню плану доходів та завдяки заморожці низки бюджетних видатків, крім критично важливих [50].

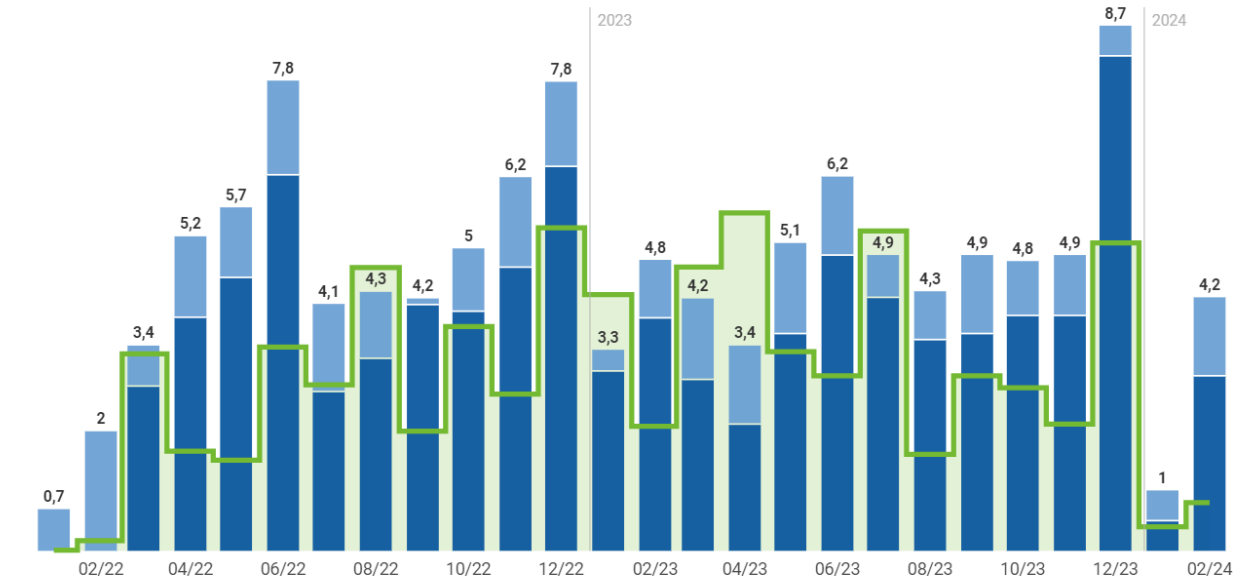
Динаміка фінансової допомоги, в тому числі рівень іноземного фінансування відображена на рис. 3.3.

Вкрай мала іноземна допомога другий місяць поспіль

Потреба у фінансуванні державного бюджету, млрд дол.

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

■ Дефіцит бюджету ■ Погашення боргів ■ Іноземне фінансування



Джерела: НБУ, Міністерство фінансів • Іноземна фінансова допомога і дефіцит державного бюджету та погашення боргів

Рис. 3.3 Динаміка іноземного фінансування [50]

3.2 Альтернативні інструменти підтримки фінансової стійкості України

Аграрний сектор. Україна є серед лідерів у вирощуванні сільськогосподарських культур у світі. Постачання пшениці, кукурудзи, сої та ряду інших культур забезпечувало значні надходження до державного бюджету.

Війна на території нашої держави, заміновані тисячі гектарів українського чорнозему, відсутність безпечного транспортування через морські порти стали головними проблемами для аграрного сектору економіки. Крім того, в силу політичних ігор, додалися проблеми з транзитом українського врожаю через Польщу.

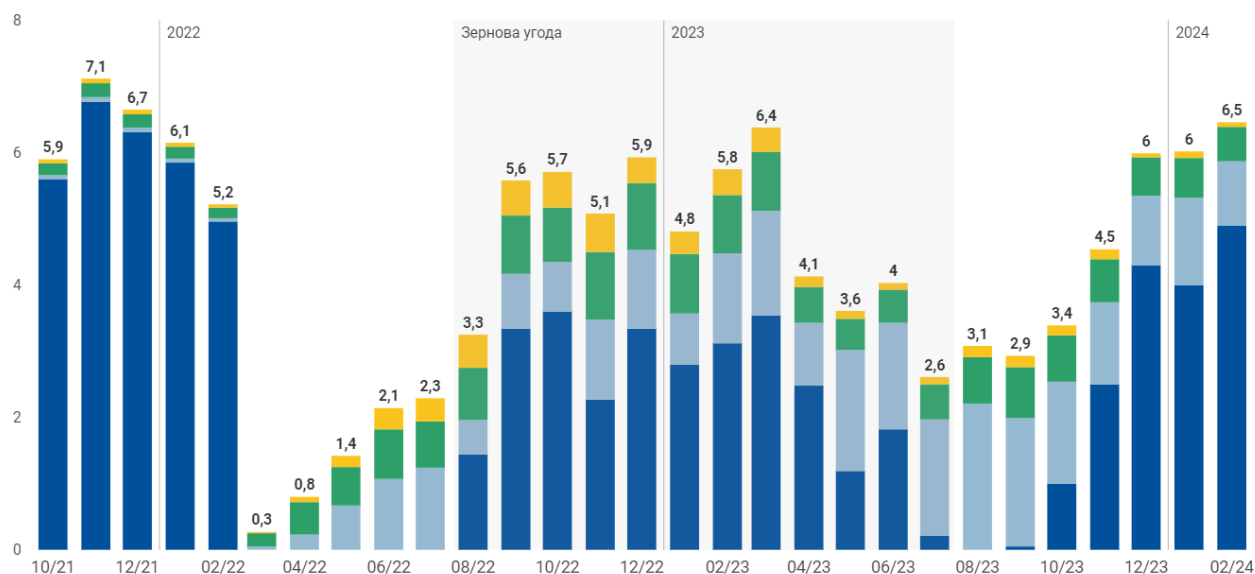
Однак, маємо певні досягнення, серед яких експорт у лютому 2024 року, зернових та олійних культур у рекордних кількостях через Чорноморські порти, порівнюючи за весь час війни, що зазначено на рис. 3.4.

Рекордний за всю повномасштабну війну експорт зернових та олійних у лютому 2024



Експорт зернових та олійних, млн тонн

■ Чорноморські порти ■ Дунайські порти ■ Залізниця ■ Фури



Джерела: НБУ, Мінагро, ООН, оцінка Dragon Capital • Експорт зернових та олійних культур за видом транспорту, млн тонн.

Рис. 3.4 Рекордний за всю повномасштабну війну експорт зернових та олійних у лютому 2024 місяць [50]

Сільськогосподарські компанії отримали 40% всіх грантів за програмою eRobota, яка передбачає фінансування існуючих і нових переробних підприємств. 05 лютого 2024 року стартувала перша хвиля подачі заявок на гранти для переробних підприємств за програмою «Новий рівень». За цією програмою підприємці можуть отримати грант до 8 млн грн на розвиток бізнесу, а обов'язковою умовою надання гранту є створення грантоотримувачем щонайменше 25 нових робочих місць [51].

На нашу думку, підтримка та розвиток аграрного сектору – це один із дієвих механізмів підтримки стабільної економіки України. Це податки, нові робочі місця.

Зокрема присутня активна підтримка аграрного сектору завдяки міжнародному співробітництву. Так, Україна та МБРР 07 листопада 2023 року підписали грантову та кредитну угоди в рамках проєкту Світового банку «Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України» (ARISE) [51].

Фінансування цієї ініціативи складається з позики Світового банку у 230 млн дол. США із Цільового фонду з надання Україні потрібної кредитної підтримки (ADVANCE Ukraine) – за сприяння Уряду Японії, та гранту розміром 320 млн дол. США від Цільового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF). Проєкт має на меті удоступнити фінансування сільгоспвиробникам через пільгове кредитування та гранти [51].

500 млн дол. США із загального обсягу коштів буде спрямовано на фінансування Державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %» у 2023–2024 рр. з фокусом на аграрні підприємства. Залучені кошти дозволять зменшити вартість запозичень для аграріїв попри війну, аби вони мали змогу продовжити сільськогосподарське виробництво. Цей компонент проєкту впроваджуватиме Фонд розвитку підприємництва [51].

Сільгоспвиробники також матимуть можливість отримати гранти, на які передбачено близько 50 млн дол. США в рамках ARISE.

Підписання угод між Україною та Світовим банком є надзвичайно своєчасним та необхідним для забезпечення безперервного доступу до фінансування аграрного бізнесу України. Проєкт ARISE допоможе тисячам українських аграріїв і надалі здійснювати виробництво в умовах війни [51].

У березні 2024 року отримано 230 млн доларів США від Японії в рамках зазначеного проєкту.

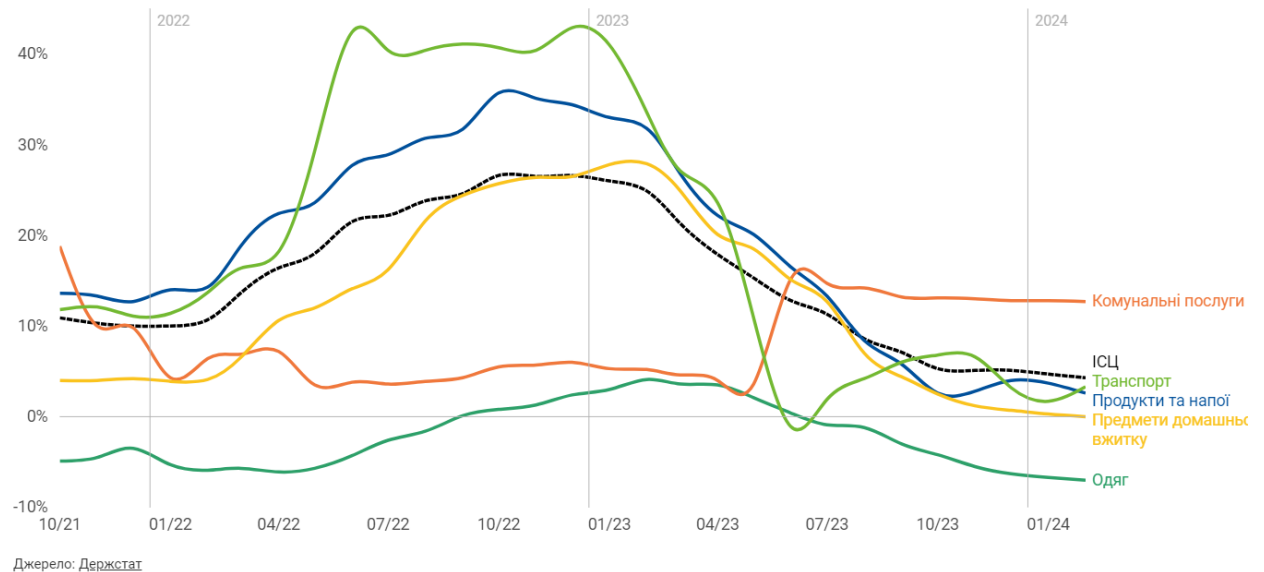
Монетарна та інляційна політика. У січні 2024 року інфляція зафіксована на найнижчому рівні з 2020 року – 4,7% у річному вимірі. Однак, за прогнозами експертів, перші місяці 2024 року інфляція залишиться на поточному рівні, але до кінця року зросте до 8,6% (прогноз НБУ), головним чином через зменшення впливу сприятливих погодних умов на пропозицію продуктів харчування та зростання витрат бізнесу (рис. 3.5) [52].

Інфляція у лютому – 4,3% р/р

Інфляція (обрані категорії), рік до року, %. ІСЦ – Індекс споживчих цін.



Оберіть категорії, щоб відфільтрувати



A Flourish chart

Облікова ставка залишилася на рівні 15%. Національний банк вирішив не змінювати її, оскільки є необхідність зберегти

Рис. 3.5 Рівень інфляції в Україні (10.2021 – 01.2024) [50]

Податкові надходження до Державного бюджету в січні становили 107,4 млрд грн. Податки на споживання зросли передусім за рахунок чистих надходжень від внутрішнього ПДВ (35,1 млрд грн проти 22,5 млрд грн у грудні) через [52]: (рис. 3.6)

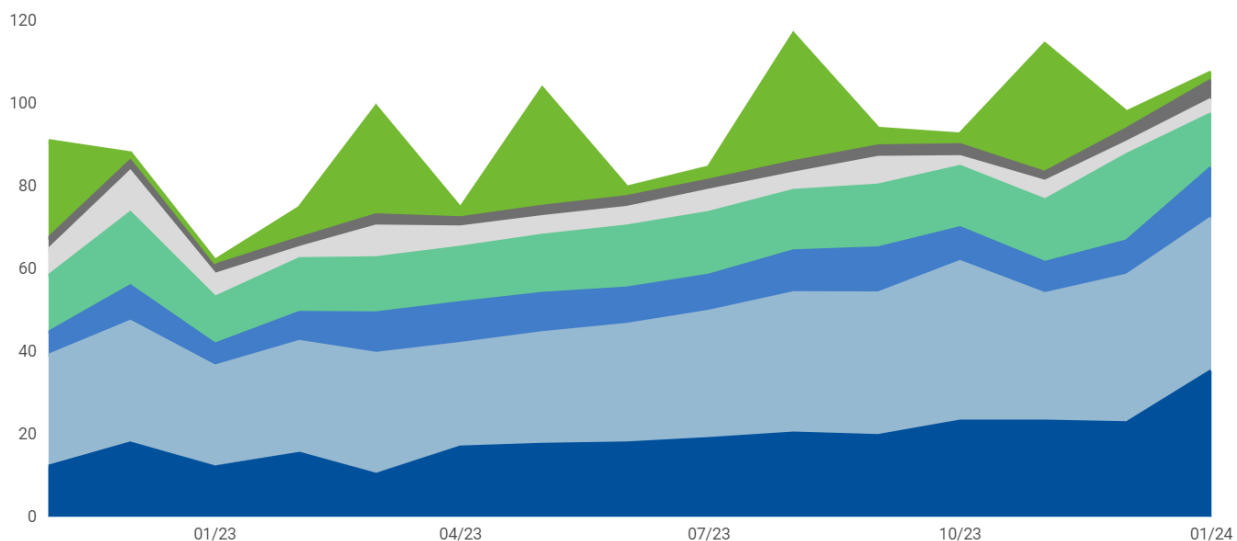
- подвоєння видатків на оборону в грудні (+160 млрд грн), частина з яких була авансами місцевому бізнесу;
- зменшення податкового кредиту з ПДВ через затримки на митниці в грудні («блокада» на кордоні між Україною та Польщею);
- високе внутрішнє споживання перед святами.

Зростання доходів у січні зумовлене разовими надходженнями

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

Податкові надходження загального фонду бюджету, млрд грн

Внутрішній ПДВ ПДВ на імпорт Акцизи ПДФО Рента за надра
Податки на міжнародну торгівлю ПнП



Джерело: Міністерство фінансів

Рис. 3.6 Рівень доходів в Україні (01.2023-01.2024) [50]

За прогнозами НБУ, економіка у 2024 році має зрости на 3,6 %. Надалі, у 2025 р., зростання економіки має пришвидшитися до 6 %. Цьому сприятимуть зниження безпекових ризиків і, як результат, пожвавлення споживчого та інвестиційного попиту на тлі значних стимулів для економіки з боку бюджету. Суттєве поліпшення економічного прогнозу зумовлене вищою адаптивністю українського бізнесу та населення до воєнних умов, вищими врожайми, швидшим розширенням експортних шляхів. Проте прогноз ґрунтується на припущенні про збереження високих безпекових ризиків щонайменше до кінця 2024 р. [52].

Безробіття, на думку НБУ, і надалі знижуватиметься, проте залишатиметься вищим за рівень до повномасштабного російського воєнного вторгнення. Очікується, що цього року воно зменшиться до 19 %, наступного – до 16,5 %, а в 2025 р. не перевищуватиме 15 %. Відновлення ринку праці стримуватимуть структурні диспропорції, що посилюються через наслідки війни, – міграція та нерівномірне економічне відновлення за галузями та регіонами.

Доходи населення за підсумками поточного року в номінальному вимірі зростуть майже на 18 %, а в реальному (з урахуванням інфляції) – на 4 %. У

2024–2025 рр. реальні доходи громадян теж зростатимуть. Збільшенню доходів на прогнозному горизонті сприятимуть відновлення економічної активності та збереження м'якої фіскальної політики. Додатковим стимулюючим чинником у післявоєнний час стане посилення попиту на робочу силу з огляду на потреби у відбудові [52].

Граничні строки розрахунків за операціями з експорту окремих товарів скорочено удвічі [53]. Національний банк встановив на рівні 90 календарних днів граничні строки розрахунків за операціями з експорту товарів, що класифікуються за кодами згідно з УКТ ЗЕД: 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1201, 1205, 1206 00, 1507, 1512, 1514, 2306 (пшениця, жито, ячмінь, овес, кукурудза, соя, насіння соняшнику, різні види олії), здійснених із 11 листопада 2023 р. Відповідне рішення ухвалено за поданням Кабінету Міністрів України [53].

Нагадаємо, що граничні строки розрахунків для таких операцій, що здійснювалися з 5 квітня 2022 р., були встановлені на рівні 180 календарних днів.

Упровадження цього регулятивного заходу сприятиме прискоренню термінів повернення в Україну валютної виручки експортерів. Це має позитивно вплинути на обсяг пропозиції безготівкової валюти на міжбанківському ринку, динаміку міжнародних резервів країни та забезпечити підтримку курсової стійкості гривні в умовах відмови від практики використання фіксованого курсу та запровадження режиму керованої гнучкості обмінного курсу [53].

Міністерство фінансів України та представництво Міжнародної фінансової корпорації (МФК) 19 жовтня 2023 р. обговорили пріоритетні сфери співпраці України з IFC та потрібні механізми для залучення приватних інвестицій з метою їх спрямування на відновлення України. Міжнародна фінансова корпорація і далі надає вагому фінансову допомогу Україні, зокрема українському бізнесові. МФК має наміри консолідувати додатковий 1 млрд дол. США на розвиток МСП [52].

Також учасники зустрічі обговорили звіт МФК (підготовлений за участі Міністерства фінансів України) «Можливості залучення приватного сектора до зеленої та сталої розбудови України». Звіт надає детальну оцінку можливостей приватного сектора в Україні, зокрема в межах пріоритетних потреб відновлення, визначених в оцінці Світового банку та Уряду України, розглядає залучення приватних інвестицій на реконструкцію за декількох сценаріїв розвитку подій в Україні [52].

У Звіті визначено, яку частину потреб на відновлення потенційно можливо профінансувати приватним коштом: за сценарієм, який не містить впровадження реформ, та за сценарієм активізації реформ, галузевих регуляторних змін і посилення європейської інтеграції [52].

Згідно зі сценарієм «без реформ» суму залучених приватних інвестицій оцінюють у понад 73 млрд дол. США, або 18 % від потреб.

За умови іншого сценарію, за яким Уряд України активно впроваджує економічні реформи, урегульовує галузеві потреби та поглиблює європейську інтеграцію, інвестиції приватного сектора мають збільшитися майже вдвічі – до близько 130 млрд дол. США [52].

Сторони обговорили також проведену роботу з підготовки плану заходів з реалізації Спеціального інструмента ЄС фінансування відновлення, реконструкції та модернізації України (Ukraine Facility), а особливо щодо Другого розділу плану – Ukraine investment framework. Він полягає в підтримці, реконструкції та модернізації приватного сектора, муніципалітетів, державних підприємств тощо [52].

Учасники зустрічі також домовилися про наступну активну роботу над запланованим портфелем проєктів, приділяючи особливої уваги стимулюванню малого та середнього бізнесу (зокрема підприємств, що здійснюють експортно-імпортні операції, аграрних підприємств), а також проєктів з відбудови пошкодженого житла та підтримки внутрішньо переміщених осіб [52].

Констатуємо, що існуючі політичні процеси, в контексті яких інституції, країни приймали рішення про виділення чергового траншу міжнародної

фінансової допомоги, вже негативно вплинули на ситуацію в Україні. Суб'єктивно зазначаємо, що зволікання з виділенням допомоги США упродовж майже 6 місяців надало можливість РФ наростити свій військовий потенціал.

Це вчергове підтверджує, що загальна геологічна ситуація має свій вплив на усі країни міжнародної спільноти.

Зокрема, обсяг наданої міжнародної фінансової допомоги Україні прямо пропорційно залежить від рішень політичних лідерів. На нашу думку, вихід із ситуації, при всіх існуючих обставинах, – це пошук альтернативних та самостійних способів підтримки економіки, зокрема створення сприятливих умов для українського бізнесу.

Безумовно, запорукою розвитку нашої держави – це є приріст економіки, розвиток усіх галузей промисловості. Економічна потужна країна – це країна, яка здатна самостійно забезпечити усіма потребами населення.

Однак, в реальних умовах, коли тисячі об'єктів в промислових зонах знищені, підтримка економічної стабільності вкрай важка.

Проте, розвиток МСП – це важливий крок для України, сотні підприємств евакуювали до більш безпечних регіонів, які виготовляють від виробів легкої до продуктів важкої промисловості. Україна у співпраці з іноземними партнерами надає гранти для суб'єктів господарювання на значні суми з умовами створення нових робочих місць. В загальному у даному напрямку є позитивні зміни.

Крім того, іноземні інвестори вкладають кошти у нові проєкти, попри війну, Bayer розпочав будівництво другої черги насіннєвого заводу на Житомирщині вартістю 60 млн дол. США, на першу чергу витрачено – 35 млн дол. США.

Вважаємо, що саме підтримка українського виробника державою із залученням іноземних інвесторів – це реальний інструмент для забезпечення економічної рівноваги в цілому, адже запускається механізм: відкриття нових чи модернізація діючих підприємств, створення нових робочих місць, збільшення об'єму виробленого чи вирощеного, у випадку з аграрною сферою,

у сукупності – це прибуток, а в результаті наповнення місцевих та державного бюджету обов’язковими платежами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідивши теоретичні та практичні матеріали, зокрема економічні показники, зауважуємо, що міжнародна фінансова допомога для України має надзвичайну важливість, особливо під час війни зі сторони рф.

Констатуємо, що види, обсяг, періодичність надання фінансової допомоги змінювалися залежно від існуючих обставин. До 2014 року, в більшості випадків, це були поворотні позики, наразі – це безповоротна допомога.

На жаль, події, які сколихнули Україну 24 лютого 2022 року внесли зміни у всі сфери суспільного життя держави. Визнаємо, що без підтримки фінансових донорів: міжнародних та регіональних інституцій, понад 40 країн світу, Україні неможливо було б, принаймні, не допустити економічного колапсу.

Від постійних обстрілів, у нас тисячі загублених життів, зруйновні цілі міста, винищені найбільші промислові зони, забруднені тисячі гектарів сільськогосподарських земель. Мільйони людей, які змушені залишати домівки.

Загалом усі обставини вплинули на економічну стійкість та можливості належного виконання державних бюджетів на 2022-2024 роки.

ЄС, МВФ, ЄБРР – далеко не весь перелік організацій, які допомагають Україні в широкому спектрі: від виплат за пенсійним забезпечення, заробітної плати сферам медицини, освіти, державній службі до придбання необхідної військової амуніції.

Левові обсяги фінансової допомоги надійшли від окремих країн, а саме: США, Великої Британії, Німеччини, Канади, Японії, Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Чехії та ряду інших. В результаті наданої допомоги, Україна отримала не лише наповнення бюджету, а також найголовніше в сучасних умовах, можливості для захисту та оборони, в тому числі летальну зброю.

Завдяки отриманню значних траншів, уряд зміг забезпечити підтримку ВПО, в умовах війни, підняти рівень заробітної плати для військовослужбовців тощо.

Безумовно, геополітичні процеси, які виникли вкінці 2023 року та продовжують існувати, суттєво спливають на прийняття відповідних рішень щодо надання фінансової допомоги Україні. Яскравий прикладом є процес погодження виділення коштів ЄС, де основна перешкода – це проросійський напрям Угорщини, а також – США, де розпочалася перевиборча гонка за крісло президента. Подібні затягування мають лише негативний вплив для обороноздатності України загалом, підтримки економічної стійкості – зокрема. Адже Україна потребує зброї для захисту, а не для нападу.

Певні країни-партнери України прийняли на законодавчому рівні рішення про конфіскацію активів РФ, приватної власності її громадян на власній території, приклад – Канада.

Погоджуємося з думкою фахівців, що запровадження подібного механізму – це вагомий крок для компенсації збитків громадянам України, суб'єктам господарювання, державі – загалом. Процесуальна сторона потребує удосконалення, залишається відкритим питання щодо створення спеціальної комісії, яка б акумулювала кошти від реалізації конфіскована майна.

Перспектива реальна, адже Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн вважає можливим виділення першого мільярда від прибутків із заморожених російських активів на користь України вже 1 липня 2024 року, однак з умовою, що ЄС діятиме швидко для реалізації необхідних процедур.

Тобто, окрім репарацій, є цілком дієві способи притягнути до майнової відповідальності росію. Адже в плані притягнення до кримінальної відповідальності вищого керівництва РФ, наразі, вже розпочалися процеси з суміжних злочинів у Міжнародному кримінальному суді щодо незаконної депортації жителів України (дорослих та дітей) до росії.

Вважаємо, що Україна має нарощувати власне виробництво, в умовах воєнного стану. Так, це ризиково, в силу постійних обстрілів артилерією, ракетами та БПЛА, проте вкрай потрібно.

Наразі, є три основні джерела наповнення державного бюджету: податки, залучені кошти та військові облігації.

Завдяки сплаченим податкам наповнюється лєвова частка державного та мїсцевих бюджетів. Динаміка надходження податків прямо пропорційно залежить від функціонування та розвитку суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм. Гранти на бізнес та інші види допомоги, наприклад, отримання кредитів для розвитку під оптимальні відсотки – це запорука існування бізнесу. В даному плані, зі сторони держави пропонуються різні види підтримок, що в загальному, є альтернативним інструментом забезпечення економічної стабільності.

Резюмуємо, що українська економіка встояла завдяки фінансовим донорам.

Росія продовжує вчиняти злочини на території суверенної України, завдаючи щохвилини колосальних збитків не лише нашим жителям, регіонам, а й навколишньому середовищу усього світу.

Від обсягів наданої міжнародної фінансової допомоги залежить обороноздатність України, зокрема можливість якнайшвидше дати відсіч російській федерації та нормалізувати функціонування Української держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення: 10.02.2024).

2. Скільки та від кого Україна отримала допомоги в 2023 році. finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/dopomoga-ukraini-2023> (дата звернення: 10.02.2024).

3. Мороз Н. В., Косик В. М. Фінансова допомога Україні від міжнародних партнерів у період війни. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-01> (дата звернення: 10.02.2024).

4. Кузьмін А. Р. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ. Юридичний вісник. Т. 1 (66), № 2023. С. 83–90. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/17421/24724> (дата звернення: 15.02.2024).

5. КОЖУХОВА Т. В. ОФІЦІЙНА ДОПОМОГА З МЕТОЮ РОЗВИТКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ. Економічний аналіз. 2015. Т. 22, № 1. С. 19–26. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/98/1/Kozhuhova_article_16_11_2015.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

6. Про міжнародну технічну допомогу : проєкт закону № 3725 : станом на 29 листоп. 2013 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG2VN00A> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Прохорова М., Гуменюк Я. МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ. Наукові перспективи (Naukovì perspektivi). 2023. № 11(41). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-640-651](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-640-651) (дата звернення: 20.02.2024).

8.Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (дата звернення: 22.02.2024).

9.Васютинська Л. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ: навч. посіб. Одеса: ФОП Бондаренко М.О, 2017. 310 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9480/1/Міжнародні%20фінанси.pdf> (дата звернення: 22.02.2024).

10.ЄБРР оголошує «пакет стійкості» €2 млрд у відповідь на війну Росії проти України. EU4Business в Україні. URL: <https://eu4business.org.ua/news/ebrd-unveils-2-billion-resilience-package-in-response-to-the-russian-invasion-of-ukraine/> (дата звернення: 25.03.2024).

11.Які країни-союзники роблять найбільший внесок у перемогу України. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/07/17/infografika/ekonomika/yaki-krayiny-soyuznyky-roblyat-najbilshyj-vnesok-peremohu-ukrayiny> (дата звернення: 25.02.2024).

12.США оголосили новий список військової допомоги Україні на \$600 млн. Militarnyi. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ssha-ogolosyly-novyj-spysok-vijskovoyi-dopomogy-ukrayini-na-600-mln/> (дата звернення: 25.02.2024).

13.Трощук С. План відновлення України. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/plan_vidnovlennya_ukrayini_n1546850 (дата звернення: 25.02.2024).

14.Маркарова О. Виділення додаткової допомоги Україні: Яка ситуація у Конгресі США зараз. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3800436-vidilenna-dodatkovoi-dopomogi-ukraini-aka-situacia-zaraz-u-kongresi-ssa.html> (дата звернення: 25.02.2024).

15.Slovo і Dilo. У Конгресі США назвали нові терміни розгляду допомоги Україні. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/03/04/novyna/bezpeka/konhresi-ssha-nazvaly-novi-terminy-rozhlyadu-dopomohu-ukrayini> (дата звернення: 28.02.2024).

16. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Канадою. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89233> (дата звернення: 01.03.2024).

17. Slovo i Dilo. Стало відомо, скільки коштів надала Україні Японія з початку повномасштабної війни. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/19/novyna/ekonomika/stalo-vidomo-skilky-koshtiv-nadala-ukrayini-yaponiya-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny> (дата звернення: 01.03.2024).

18. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України від 03.06.1992 р. № 2402-XII : станом на 24 черв. 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

19. Вайцеховська О.Р. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ. ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК. 2021. Т. 4, 2021. С. 118–126. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2021/18.pdf (дата звернення: 12.03.2024).

20. Статті угоди Про Міжнародний банк реконструкції та розвитку від 1.01.1945 р. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id211241> (дата звернення: 12.03.2024).

21. Загальні умови, які поширюються на Кредитні і Гарантійні угоди для моновалютних кредитів: Умови Міжнар. банку реконструкції і розвитку від 30.05.1995 р.: станом на 26 трав. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_050#Text (дата звернення: 12.03.2024).

22. Посібник із закупівлі за позиками МБРР та кредитами Міжнародного агентства з розвитку | Міністерство економіки України. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=275f6701-3d8b-4bdd-9de8-ba25a41d82f2&title=PosibnikIz>

ZakupivliZaPozikamiMbrrTaKreditamiMizhnarodnogoAgentstvaZRozvitku (дата звернення: 12.03.2024).

23. Принципи управління кредитними ризиками : Принципи Міжнар. банку реконструкції і розвитку від 01.09.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_035#Text (дата звернення: 15.03.2024).

24. Міністерство Фінансів України. Міністерство Фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/uriad_skhvaliv_zakonoproiekt_minfinu_pro_posilenia_prozorosti_vikoristannia_pidpriemstvami_mizhnarodnoi_finansovoi_dopomogi-4334 (дата звернення: 19.03.2024).

25. Міжнародні угоди та нормативно-правова база. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-dopomoga/mizhnarodni-ugodi-ta-normativno-pravova-baza> (дата звернення: 19.03.2024).

26. Що таке міжнародна технічна допомога? – Одеська обласна державна адміністрація. Одеська обласна державна адміністрація – Офіційний веб-сайт (тестова версія). URL: <https://oda.od.gov.ua/biznesu/pidtrymka-biznesu/informaczijna-pidtrymka-pidpriyemnyczkoyi-diyalnosti/shho-take-mizhnarodna-tehnichna-dopomoga/> (дата звернення: 19.03.2024)/

27. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 р. № 1192-XIV : станом на 23 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 17.03.2024).

28. Богдан Т. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ І СПРЯМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ УКРАЇНИ. Економіка України. 2015. Т. 4, № 641. 36-44. URL: http://economyukr.org.ua/docs/EU_15_04_036_uk.pdf (дата звернення: 19.03.2024).

29. Військова допомога з-за кордону: хто й чим допомагав Україні в 2014-2018 роках. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/05/14/infografika/bezpeka/vijskova-dopomoga-kordonu-xto-chym-dopomahav-ukrayini-2014-2018-rokax> (дата звернення: 20.03.2024)

30.Макро-фінансова допомога. Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makro-finansova-dopomoga> (дата звернення: 20.03.2024).

31.Міжнародна фінансова допомога Україні під час війни (звіт за 6 місяців) | Kreston Ukraine. Kreston Ukraine. URL: <https://kreston.ua/mizhnarodna-finansova-dopomoha-ukraini-pid-chas-viyny-zvit-za-6-misiatsiv/> (дата звернення: 26.03.2024).

32.Іноземні партнери надали Україні 495 млрд грн у 2022 році на забезпечення пріоритетних видатків через Цільовий фонд Світового банку (PEACE). Міністерство Фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/foreign_partners_provided_ukraine_with_uah_495_billion_in_2022_to_cover_priority_expenditures_through_the_world_banks_peace_project-3993 (дата звернення: 20.03.2024).

33.Міжнародна допомога: Хто та скільки виділив Україні. Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/01/06/98545997> (дата звернення: 20.03.2024).

34.Основні показники фінансування бюджету з початку війни (інфографіка). Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/11/30/96489047/> (дата звернення: 20.03.2024)

35.Моїсєєв В. Що не так із «\$45 млрд допомоги від США» і що реально обіцяно Україні на 2023 рік. Економіка України. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/mizhnarodna-finansova-dopomoga-ukrayini-u-2023-gosi> (дата звернення: 20.03.2024).

36.Зовнішній державний борг України (2009-2024). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (дата звернення: 20.03.2024).

37.Скільки та від кого Україна отримала допомоги в 2023 році. finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/dopomoga-ukraini-2023> (дата звернення: 20.03.2024)

38. Тарасовський Ю. Україна у 2023 році отримала від партнерів \$42,5 млрд, із них грантів – \$11,6 млрд – Forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільяртери,

новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-u-2023-rotsi-otrimala-vid-partneriv-425-mlrd-iz-nikh-grantiv-na-116-mlrd-19022024-19318> (дата звернення: 27.03.2024).

39. Як змінювався розмір військової допомоги США Україні протягом повномасштабної війни. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/11/infografika/bezpeka/yak-zminyuvavsya-rozmir-vijskovoyi-dopomohy-ssha-ukrayini-protyahom-povnomasshtabnoyi-vijny> (дата звернення: 20.03.2024).

40. Членство в ЄС: процедура прийняття. Юридичний факультет ЧНУ ім. Юрія Федьковича. URL: <https://law.chnu.edu.ua/chlenstvo-v-es-protsedura-priyniattia/> (дата звернення: 20.03.2024).

41. Калашник П. Неприємний і поганий сценарії. Україна може не дочекатися фінансової допомоги від США найближчими місяцями. Скільки протримається бюджет і чи загрожує це поверненням друку гривні – Forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільяртери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/money/poganiy-ta-prosto-nepriemniy-stsenarii-ukraina-mozhe-ne-dochekatis-finansovoi-dopomogi-vid-vashingtonu-nayblizhchim-chasom-skilki-e-chasu-i-chi-zagrozhue-povernennya-do-druku-grivni-07022024-19046> (дата звернення: 20.03.2024).

42. Павлушенко Т., Сировой М. Для України критично важлива і безпекова, і макродопомога США – Свириденко – Forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільяртери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/news/dlya-ukraini-kritichno-vazhliva-i-bezpekova-i-makrodopomoga-ssha-sviridenko-25022024-19454> (дата звернення: 20.03.2024).

43. Ukrinform. Угорщина вже не проти нового військового фонду ЄС для України - Bloomberg. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3818223-ugorsina-vze-ne-proti-novogo-vijskovogo-fondu-es-dla-ukraini-bloomberg.html> (дата звернення: 20.03.2024).

44. ЄС виділив Україні критично важливі 50 млрд євро. Чому без цього не було б зарплат і пенсій - BBC News Україна. BBC News Україна. URL:

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3gd7n99dw0o> (дата звернення: 20.03.2024).

45.ЄС затвердив новий пакет військової допомоги для України. Фінансовий клуб. URL: <https://www.finclub.net/ua/news/yes-zatverdyy-novy-paket-viiskovoi-dopomohy-dlia-ukrainy.html> (дата звернення: 20.03.2024).

46.Міжнародну фінансову допомогу Україні урізатимуть на \$12 млрд щорічно. Фінансовий клуб. URL: <https://finclub.net/ua/news/mizhnarodnu-finansovu-dopomohu-ukraini-urizatymut-na-usd12-mlrd-shchorichno.html> (дата звернення: 20.03.2024).

47.Білоус О. ЄС шукає нові способи допомогти Україні, - Bloomberg. РБК-Украина. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/es-shukaie-novi-sposobi-dopomogti-ukrayini-1710225773.html> (дата звернення: 20.03.2024).

48.Сааков В. У проєкті бюджету США на 2025 рік заклали допомогу Україні – DW – 12.03.2024. dw.com. URL: <https://www.dw.com/uk/u-proekti-derzbudzetu-ssa-na-2025-rik-zaklali-majze-piv-milarda-dolariv-na-ukrainu/a-68498833?maca=ukr-rss-ukrnet-ukr-all-3816-xml> (дата звернення: 20.03.2024).

49.Економічна правда. У Мінфіні озвучили щомісячні потреби України в міжнародній фінансовій допомозі. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/28/710541/> (дата звернення: 20.03.2024).

50.Трекер економіки України під час війни - ЦЕС. Центр економічної стратегії - Неурядовий дослідницький центр з питань економічної політики. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 20.03.2024).

51.Україна отримає 550 млн доларів США у рамках проекту Світового банку для відновлення сільського господарства. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-otrymaie-550-mln-dolariv-ssha-u-ramkakh-proektu-svitovoho-banku-dlia-vidnovlennia-silskoho-hospodarstva> (дата звернення: 20.03.2024).

52.Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (жовтень - листопад 2023 року). Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voennoho-15> (дата звернення: 20.03.2024).

53. Національний банк України. Переглянуто граничні строки розрахунків для деяких експортних операцій. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pereglyanuto-granichni-stroki-rozrahunkiv-dlya-deyakih-eksportnih-operatsiy> (дата звернення: 20.03.2024).

АНОТАЦІЯ

Терновий Т.В. “МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА УКРАЇНИ” –
Рукопис.

Бакалаврська робота студента IV-го курсу заочної форми навчання на здобуття освітнього рівня бакалавра спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”. Державний університет «Житомирська політехніка». Факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин, Житомир, 2024.

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 67 сторінках друкованого тексту, у тому числі 22 рисунки, список використаних джерел налічує 53 найменувань.

У першому розділі “ ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНИ ”, розглянуто значення та види міжнародної фінансової допомоги , міжнародні організації як фінансові донори та нормативно-правове регулювання міжнародного фінансування.

У другому розділі “ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ ”, було проаналізовано основні напрямки міжнародного фінансування до 24 лютого 2022 року, обсяги та пріоритетні напрямки фінансової допомоги у 2022 році та характеристика наданої фінансової допомоги у 2023 році.

У третьому розділі “ ПЕРСПЕКТИВИ ОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ВІД СОЮЗНИКІВ УКРАЇНИ У 2024 РОЦІ ” було оцінено вплив економічних та політичних змін на обсяг фінансової допомоги у 2024 році та розглянуто альтернативні інструменти підтримки фінансової стійкості України.

Ключові слова: міжнародна фінансова допомога, широкомасштабне вторгнення, фінансові донори.